

RISKANALYS OCH SERVICENIVÅBESLUT

**FÖR RÄDDNINGSVÄSENDET I KOMMUNERNA
ECKERÖ, FINSTRÖM, GETA, HAMMARLAND,
JOMALA, LUMPARLAND, SALTVIK, SUND OCH
VÅRDÖ.**

2022 - 2025

1 Innehåll

1	Innehåll	2
2	Inledning och syfte.....	5
3	Lagstiftning.....	6
3.1	Kommunens ansvar inom räddningsväsendet.....	6
3.2	Den enskilde medborgarens ansvar inom räddningsväsendet.....	7
3.3	Servicenivå beslut.....	7
4	Brand- och olycksförebyggande verksamhet	9
4.1	Allmänt.	9
4.2	Brandsyneverksamheten.	10
4.3	Samarbetet med kommunernas byggnadsnämnder	11
4.4	Automatiska brandalarm	12
4.5	Kemikaliesäkerhetslagstifningen.....	13
4.6	Utbildnings- och informationsverksamhet	13
4.7	Sotningsverksamheten.....	14
4.8	Förslag till beslut om servicenivå för den brand- och olycksförebyggande verksamheten	15
5	Det operativa räddningsväsendet.....	16
5.1	Ansvarsområden	16
5.2	Uppdrag som det kommunala räddningsväsendet skall hantera.	18
5.2.1	Brand i byggnad.	18
5.2.2	Brand i skog och mark.....	20
5.2.3	Övriga bränder	21
5.2.4	Brandvattenförsörjning.....	22
5.2.5	Trafikolyckor, räddning av fastklämda och övriga räddningsuppdrag.	23
5.2.6	Vatten livräddning.	24
5.2.7	Kemikalieolyckor	25
5.2.8	Sjukvårdsuppdrag och lyfthjälp.	25
5.2.9	Räddningsledning och befolkningsskyddsuppgifter.	26
5.3	Oljeskyddet.....	26
5.4	Operativt samarbete.	28
5.5	Beslut om servicenivå.....	28

6	Ledning av operativa insatser -Räddningsledning	29
6.1	Grundstruktur.....	29
6.2	Resursbehov för ledning.	30
6.3	Förslag till beslut om servicenivå för ledning av den operativa räddningsverksamheten.	31
7	Befolkningsskyddet	32
7.1	Allmän beskrivning av befolkningsskyddet på Åland	32
7.2	Samrådsdelegationen för beredskapsärenden	32
7.3	Räddningsmyndighetens uppgifter och ansvarsområden.	33
7.4	Alarmering av befolkningen	33
7.4.1	Befolkningsskydds sirenernas täckningsgrad.	33
7.5	Reservkraft och nödvatten.....	36
7.5.1	Reservkraft.....	36
7.5.2	Nödvatten	36
8	Risikanalys.....	37
8.1	Anvisning för planering av beredskap.....	37
8.1.1	Riskrutor.....	37
8.1.2	Räddningsverksamhetens aktionsberedskapstid.	37
8.1.3	Räddningsområde Ålands landskommuners riskrutnät.	40
8.1.4	Sammanfattning av dimensionering enligt modellen med riskrutor.	42
8.2	Sammanställning av uttryckningsstatistik för perioden år 2015–2021.	43
8.2.1	Totala antalet larmuppdrag per kommun för perioden 2015–2021.....	43
8.2.2	Större bränder (Grundalarm) per kommun för perioden 2015–2019	44
8.2.3	Räddningsuppdrag per kommun för perioden 2015–2019	45
8.2.4	Uppdrag och uttryckningar per avtalsbrandkår 2015–2021.....	46
8.2.5	Detaljerad statistik för år 2021 (Hela Åland)	47
8.2.7	Insatsrapporteringsprogrammet-Daedralos.	48
8.2.8	Sammanfattning av insatsstatistiken.....	48
8.3	Sammanställning av risk och/eller skyddsvärda objekt.	49
8.3.1	Kriterier.	49
8.3.2	Sammanfattning riskobjekt.....	53

9	Dimensioneringen av den operativa beredskapen.....	54
9.1	Metodik.	54
9.2	Avtalsbrandkårernas dimensionering.	54
9.2.1	Allmänt.....	54
9.2.2	Krav på rökdykningskompetens.....	55
9.2.3	Alarmavdelningens storlek.	57
9.2.4	Avtalsbrandkårernas fordon och utrustning.	58
9.2.5	Special resurser.....	58
9.3	Förslag till beslut om servicenivå för den operativa räddningsverksamheten.....	60
10	Gemensam räddningsmyndighet -Administrativledning.....	61
10.1	Räddningslagens krav.	61
10.2	Historik 2006–2021.....	62
10.2.1	Försök 1:.....	62
10.2.2	Försök 2:.....	62
10.2.3	Försök 3:.....	62
10.2.4	Försök 4:.....	62
10.2.5	Försök 5:.....	62
10.2.6	Nuläge/framtid (Försök 6)	64
11	Brand och räddningsväsendets ekonomi på Åland 2015-2020	66
11.1.1	Nettodriftskostnad TOTALSUMMA € (inkl. avskrivningar för investeringar)	66
11.1.2	Nettodriftskostnad € PER INVÅNARE (inkl. avskrivningar för investeringar)	67
11.1.3	Simulering av en gemensam budget för brand och räddningsväsendet.....	68
11.1.4	Exempel på bemanningskostnader.....	69
11.1.5	Kommentarer och sammanfattning av räddningsväsendets ekonomi.	69
12	BILAGA A, Förslag till minimistyrkor inom RÅL.....	71
13	BILAGA B, Samarbetsavtal för räddningsområde Ålands landskommuner.....	74
14	BILAGA C, Operativt samarbetsavtal mellan landsbygdskommunerna på Åland.	77

2 Inledning och syfte.

Envar kommun ska besluta och fastställa räddningsväsendets betjädningsnivå. Detta underlag betjänar som underlag för kommunerna Eckerö, Finström, Geta, Hammarland, Jomala, Lumparland, Saltvik, Sund och Vårdö.

Räddningsväsendet har delvis omstrukturerats inom förvaltning men operativt har inga egentliga omstruktureringar genomförts. Dess gemensamma uppgift är att ansvara för åtgärder mot oförutsedda händelser så som olyckor och bränder som berör människor, egendom och miljö. Även i undantagsförhållanden ska ett räddningsväsende fungera så långt som bara är möjligt.

Räddningsområde Ålands landskommuner sköter sina uppgifter underställd den gemensamma räddningsnämnden där alla, ovan nämnda, samverkande kommuner har en plats vardera. Då brand- och räddningsväsendet är en kommunal uppgift sker samarbetet under en huvudman, Jomala kommun.

Räddningsområdets uppgift är att upprätthålla en organisation och beredskap för skötseln av räddningsväsendets uppgifter så som tillsyn, ledning av operativa styrkor, uppgifter enligt plan- och bygglagen respektive kemikaliesäkerhetslagen och en koordinerande roll inom befolkningsskyddsplanering. Därtill utförs information och brandskyddsutbildning inom det egna området och utförande som en stödfunktion till kommunernas avtalsbrandkårer.

Detta dokument innehåller följande;

1. Beskrivning den lagstiftning som reglerar det kommunala räddningsväsendet.
2. Riskanalys som skall ligga till grund för servicenivåbeslutet.
3. Allmän beskrivning av befolkningsskydd, räddningsväsendets ekonomi samt en kort historik över arbetet med att bilda en gemensam räddningsmyndighet.
4. Beskrivning, målsättningar och beslut om servicenivå för den FÖREBYGGANDE räddningsverksamheten.
Beslut om servicenivå återfinns i kap. 4.8.
5. Beskrivning, målsättningar och beslut om servicenivå för den OPERATIVA räddningsverksamheten.
Beslut om servicenivå återfinns i kap. 6.3 och 9.3.

3 Lagstiftning

3.1 Kommunens ansvar inom räddningsväsendet.

Kommunens uppgifter inom räddningsväsendet regleras i räddningslagen för landskapet Åland (ÅFS 106/2006). I denna är det i huvudsak §7 och §26 som beskriver de uppgifter som kommunen är skyldig att tillhandahålla inom sin kommungräns.

Det är utgående från nedanstående två lagparagrafer som kommunens beslut om servicenivå fastställs.

7 §. Kommunens uppgifter

Kommunen är skyldig att inom sitt område

1) ansvara för att det upprätthålls en beredskap för räddningsinsatser som gör det möjligt att effektivt bedriva operativ räddningsverksamhet i kommunen,

2) ansvara för att den förebyggande räddningsverksamheten bedrivs effektivt och vid samhällsplaneringen beakta olika säkerhetsaspekter för att därigenom minimera risken för att olyckor inträffar och situationer som kan orsaka fara uppstår samt

3) ge råd och information om hur olyckor skall kunna förebyggas och bekämpas.

§26. Uppgifter som kommunens räddningsmyndighet är skyldig att utföra vid förebyggandet av olyckor

Kommunens räddningsmyndighet skall följa med utvecklingen i fråga om olycksrisker och antalet olyckor i landskapet. Utgående från de slutsatser som därav kan dras skall räddningsmyndigheten för sin del vidta de åtgärder som krävs för att olyckorna skall kunna förebyggas effektivt. I samband härmed skall räddningsmyndigheten vid behov informera andra myndigheter och föreslå vilka ytterligare åtgärder som skall vidtas.

Kommunens räddningsmyndighet skall även informera allmänheten, företag, ämbetsverk och inrättningar om hur den enskilde skall kunna

1) identifiera faktorer som medför fara,

2) förebygga olyckor,

3) handla i olyckssituationer samt

4) förbereda sig för undantagsförhållanden.

Som ett led i den förebyggande räddningsverksamheten skall kommunens räddningsmyndighet samarbeta med andra myndigheter, organisationer, inrättningar, företag samt enskilda personer.

3.2 Den enskilde medborgarens ansvar inom räddningsväsendet.

Ett av syftena då räddningslagen utarbetades, var att förtydliga och utöka det egna ansvaret för brand- och olyckssäkerheten för den som bor, vistas eller bedriver näringsverksamhet i en kommun. Det är en byggnads ägare eller innehavare som är skyldig att tillse att utrymningssäkerheten och byggnadens övriga brandskydd uppfyller lagens miniminivåer.

Större företag och inrättningar har dessutom krav på sig att utarbeta en räddningsplan som syftar till att höja den egna beredskapen för bränder och olyckor.

Då lagen trädde i kraft så upphörde kommunens ansvar för att se till att alla fastigheter blev sotade. Dessutom försvann kravet på brandsyn i egnahemshus.

Vad beträffar egendomsskydd, så är det till största del fastighetsägaren som bestämmer om nivån på brandskyddet. Bygg- och räddningslagstiftningens föreskrifter syftar endast till att säkerställa personskydd och skyddet av grannens egendom.

3.3 Servicenivå beslut

I räddningslagens kapitel 4 §18–20, regleras kommunernas räddningsservice. Kommunerna får själva bestämma nivån på sin operativa räddningsberedskap och de personella resurser man tillhandahåller för det brand- och olycksförebyggande arbetet.

Inom landskapet Åland finns det stora skillnader i ambitionsnivå mellan kommunerna på gällande den operativa beredskapen. Mariehamns stad har valt att ha en yrkesbrandkår i tjänst dygnet runt, medan landsbygdskommunerna förlitar sig helt och hållet på sina avtalsbrandkårer (FBK).

Det är landskapsregeringen som utövar tillsyn att kommunernas räddningsservice uppfyller acceptabel nivå. Under de 15 år som lagen varit i kraft så har landskapsregeringen inte gjort anmärkningar på någon kommuns servicenivåbeslut. Den stora frågan har varit bildandet av en gemensam räddningsmyndighet, vilken beskrivs närmare i kapitel 10.

Landskapsregeringen har inte gett ut några närmare bestämmelser (§22 ÅFS 106/2006) kring servicenivån och formkrav på själva servicenivåbeslutet. Den enda reglering som finns är nedanstående lagparagrafer;

18 §. Räddningsservice

Räddningsservicen utgörs av de personella och materiella resurser som står till räddningsväsendets förfogande och som är avsedda att huvudsakligen användas för uppgifter inom räddningsverksamheten i landskapet.

19 §. Nivån på räddningsservicen

Utgående från de allmänna riktlinjerna i översiktsplanen skall nivån på räddningsservicen i en kommun vara sådan

- 1) att olycksriskerna effektivt förebyggs och minimeras,*
- 2) att situationer som kan orsaka fara i största möjliga utsträckning motverkas samt*
- 3) att en beredskap upprätthålls som innebär att snabba och ändamålsenliga åtgärder kan vidtas när en olycka inträffar eller då fara hotar.*

20 §. Beslut om nivån på räddningsservicen

Kommunen beslutar om nivån på sin räddningsservice.

I beslutet skall anges

- 1) hur stor risken är för att olyckor skall inträffa i kommunen,*
- 2) vilka resurser som skall finnas i kommunen för att minska olycksriskerna,*
- 3) vilken beredskap för olyckor och för situationer som kan orsaka fara som skall upprätthållas samt*
- 4) för vilken tid det skall gälla.*

Kommunen skall underrätta landskapsregeringen om sitt beslut.

4 Brand- och olycksförebyggande verksamhet

4.1 Allmänt.

Den förebyggande verksamheten sköts huvudsakligen av den gemensamma räddningsnämnden och dess tjänstemän vid räddningsområde Ålands landskommuner (RÅL). Verksamheten består av följande delområden;

- a) Regelbunden brandsyn enligt räddningslagen.
- b) Tillsyn och anmälningar enligt kemikaliesäkerhetslagstiftningen.
- c) Syner och ritningsgranskning i samband med kommunernas bygglovshantering.
- d) Rådgivning i brandskyddsfrågor till fastighetsägare och byggnadsplanerare.
- e) Administration och uppföljning av automatiska brandlarms- och släckanläggningar.
- f) Allmän information till kommuninvånare.
- g) Brandskyddsutbildningar för inrättningar och företag. (*I huvudsak kommunernas egna verksamheter*).
- h) Riskhantering och samverkan med övriga tillsynsmyndigheter.
- i) Övervakning av sotningsverksamheten.

4.2 Brandsyneverksamheten.

Enligt räddningslagen så ska regelbunden brandsyn förrättas i alla fastigheter förutom en- och tvåbostadshus. I det sistnämnda byggnadstyperna utförs brandsyn enbart i samband med inflyttning. Räddningsnämnden för RÅL har gjort den tolkningen att ekonomibyggnader i anslutning till enbostadshus inte omfattas av kraven på brandsyn. (T.ex. fristående garage och privata häststall).

Sedan 2019 använder RÅL och Mariehamns räddningsverk ett gemensamt datasystem (Daedalos) för tillsynsverksamheten och insatsrapportering. År 2021 fanns det 994 brandsyneobjekt inom RÅL. Dessa är fördelade enligt nedanstående tabell;

KOMMUN:	1-ÅRS OBJEKT:	2-ÅRS OBJEKT:	3-ÅRS OBJEKT:	STUG- BYAR:	FLER- BOSTAD:	GRÄNS- FALL:	UTH. STUGOR:	TOTALT:
ECKERÖ	6	5	22	21	7	26	37	124
FINSTRÖM	16	7	26	6	40	65	22	182
GETA	2	3	8	4	8	14	9	48
HAMMARLAND	4	3	16	10	25	41	13	112
JOMALA	21	16	64	4	59	91	24	279
LUMPARLAND	3	2	10	1	3	7	2	28
SALTVIK	9	4	15	4	19	41	18	110
SUND	4	5	16	5	8	27	13	78
VÅRDÖ	1	5	12	2	3	6	4	33
SUMMA	66	50	189	57	172	318	142	994

Stugbyar skall synas årligen om det är över fem (5) stugor på samma plats. I annat fall är intervallet 5 år, vilket även gäller för enskilda uthyrningsstugor. På denna byggnads- och verksamhetstyp föreligger det ett behov av översyn av regelverket enligt följande;

- Anvisningarna som reglerar säkerheten vid stugbyar är från 1991 är i behov av uppdatering.
- Systemet med årlig brandsyn av större stugbyar bygger på ett föråldrat tankesätt, där det var brandmyndigheten som skulle se till att säkerhetsutrustning och brandskydd var i skick inför varje sommarsäsong. Idag är detta helt och hållet stugbyägaransvar.
- Det är en mycket stor intervallskillnad på en stugby med fyra (4) byggnader jämfört med om det finns fem (5) dito. (5 respektive 1 år).
- Det är mycket svårt för räddningsmyndigheten att få kännedom om ny och tillfällig uthyrningsverksamhet t.ex. "AIRBNB". Därför borde lagstiftningen införa en anmälningsplikt till räddningsmyndigheten vid alla typer av korttidsboenden.
- Det finns även stugor som övergått till uthyrning på årsbasis. Dessa har räddningsmyndigheterna tolkat att de inte omfattas av brandsyneplikt.

Flerbostadshus med 3–4 lägenheter synas vart femte år. Vid 5 lägenheter eller fler, så är syneintervallet tre år. Det är motiverat att fortsätta med denna syneverksamhet, eftersom merparten av alla dödsbränder inträffar i bostäder. Dock bör intervallen även anpassas till

byggnadstyp, då utrymningssäkerheten skiljer sig mycket mellan ett flervåningshus och ett radhus i en våning.

Till rubriken "gränsfall" i tabellen hör bl.a. lantbruk och mindre enskilda firmor. Dessa syner har varit nedprioriterade och enbart synats i samband med ny-, till- och ombyggnation. Det som borde prioriteras är större djurstallar, men detta har ej utförts p.g.a. tids-/resursbrist. I denna kategori föreligger det även ett behov av översyn av brandsyneföreskrifterna, där man även bör väga in samhällsnyttan med att lägga resurser på mindre verksamheter utan anställda.

Under de senaste åren har RÅL utfört i medeltal 140 regelbundna brandsyner per år. Med detta uppnår man en synegrad på 55% av de objekt som omfattas av regelbunden brandsyn, exkluderat "gränsfallsobjekten" och enskilda uthyrningsstugor. Med de sistnämnda inkluderade så sjunker synegraden till 37%.

4.3 Samarbetet med kommunernas byggnadsnämnder

Varje år utför räddningsmyndigheten (RÅL) mellan 300–400 syner enligt plan -och bygglagstiftningen. Ca. 40% av synerna är kanalsyner i samband med ny- och ombyggnad av eldstäder och röckanaler. Resultatet av denna verksamhet syns tydligt i insatsstatistiken. Vid en genomgång av alla insatsrapporter i landskapet under en period på 2,5 år (01.11.2018 - 30.04.2021), så framkom enbart två (2) fall, där en eldstad orsakat en utvecklad brand i byggnad.

Räddningsmyndigheten lägger även mycket tid på ritningsgranskning och rådgivning till byggherrar. Detta arbete medför att eventuella brister rättas till redan i planeringsskedet av en byggnad. Dessutom väljer byggherrarna i många fall att följa räddningsmyndighetens rekommendationer, vilket resulterar i en högre nivå på brandskyddet än vad lagstiftningen kräver.

Fr.o.m. år 2021 så handhar räddningsmyndigheten även tillsynen av den obligatoriska ventilationskontrollen (OVK). Detta samordnas med ordinarie brandsynsverksamhet.

4.4 Automatiska brandalarm

Åland tillhör ett av automatlarms - tätaste områdena i Norden. Totalt finns det 288 automatisk brandalarms- eller släckningsanläggningar anslutna till alarmcentralen (01.07.2021). Varje år upptäcker dessa anläggningar flera bränder eller brandtillbud, som innebär att stora skador kan undvikas. I det gemensamma insatsrapporteringsystemet så finner man följande uppgifter;

År:	Totalt antal bränder <u>eller</u> brandtillbud i byggnader på hela Åland.	Antal där larm inkommit via automatiskt brandalarm.	Procentuell andel.
2019	36	10	27,8%
2020	42	11	26,2%
2021	35	9	25,7%

Nackdelen med automatiska system är att dessa också orsakar felaktiga larm. På Åland lägger vi mycket energi på uppföljning och utbildning för att hålla ned antalet onödiga uttryckningar. I tabellen nedan sammanställs statistiken för **onödiga uttryckningar**.

Årtal:		2019		2020		2021	
Kommun:	Totalt antal anläggningar	Antal onödiga automat-larm	Antal per anlägg-ning	Antal onödiga automat-larm	Antal per anlägg-ning	Antal onödiga automat-larm	Antal per anlägg-ning
Eckerö	14	2	0,14	12	0,86	8	0,57
Finström	21	20	0,95	9	0,45	10	0,48
Hammarland	10	6	0,60	7	0,7	4	0,4
Geta	4	-	-	1	0,25	-	-
Jomala	55	20	0,36	18	0,33	14	0,25
Lumparland	4	2	0,50	-	-	-	-
Saltvik	10	7	0,7	9	0,9	6	0,6
Sund	10	10	1,00	2	0,2	6	0,6
Vårdö	4	2	0,50	-	-	1	0,25
Summa för RÅL	132	69	0,53	58	0,41	49	0,37
Övriga kommuner	156	95	0,61	105	0,73	91	0,58
Totalt för hela Åland	288	164	0,57	163	0,57	140	0,49

Enligt det företag (Alarmcontrol AB), som utför periodiska besiktningar av de automatiska brandlarmen på Åland, har de åländska räddningsmyndigheterna under flera år varit bäst i Finland på att förebygga onödiga uttryckningar. Inom RÅL så är trenden tydligt nedåtgående under perioden 2019-2021.

4.5 Kemikaliesäkerhetslagstiftningen.

Tillsynen enligt kemikaliesäkerhetslagstiftningen görs samordnat med den regelbundna brandsynen. En stor del av synerna görs i samverkan med Ålands Miljö och Hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM), eftersom den åländska miljölagstiftningen och den finska kemikaliesäkerhetslagstiftningen delvis överlappar varandra. Den samordnade tillsynen uppskattas av verksamhetsidkarna, då motstridiga krav eller dubbla budskap kan undvikas.

Räddningsmyndigheten ansvarar även för övervakningen av fyrverkeriförsäljning. Vid övrig hantering av explosiva varor är Ålands polismyndighet ansvarig myndighet. Även inom detta område sker inspektioner i samverkan med räddningsmyndigheterna.

Anmälningar/tillstånd om nya verksamheter är uppdelad i större och mindre verksamheter. Landskapsregeringen hanterar de stora tillståndsärendena, medan de mindre anmälningsärendena sköts av den kommunala räddningsmyndigheten.

4.6 Utbildnings- och informationsverksamhet

Förebyggande informationsverksamhet hör till en räddningsmyndighets uppgift. Räddningsområdet utför information och säkerhetsutbildning för kommunala och samhällsviktiga verksamheter inom sitt område. Kursverksamheten utgörs av certifiering i heta arbeten, utbildning inom social- och hälsovård samt arrangerande av kurs för anläggningsskötare till automatiska larmanordningar. Därtill utförs utrymningsövningar i områdets skolor årligen efter skolstart på hösten.

Den allmänna brandskyddsinfon sker huvudsakligen via kommunbladen. Myndigheten har dock en målsättning att utveckla informationsverksamheten i form av mer digital tillgänglighet.

Det finns potential att erbjuda fler kurser inom brandskydd, men det kräver mer personella resurser. Enligt räddningslagen kan man vid brandsyn ställa krav att personal vid större inrättningar och företag skall ha regelbunden brandskyddutbildning.

Det finns en viss gränsdragningsproblematik mellan vad som är förebyggande informationsverksamhet och vad som är ren kursverksamhet. I vår omvärld som har brandskyddsutbildningen tagits över av privata aktörer. Det finns bl.a. kommuner i Sverige, som blivit fällda in marknadsdomstolen för att man bedrivit brandskyddskurser som legat under marknadspriset. På Åland utförs den mesta brandskyddsutbildningen av räddningsmyndigheterna eftersom alternativ saknas.

Med bakgrund av att räddningsmyndigheten har laglig rätt att ställa krav på brandskyddsutbildning, så bör man iaktta en viss försiktighet med att tillhandahålla brandskyddskurser på kommersiell basis.

4.7 Sotningsverksamheten

Enligt 49 § räddningslagen (2006:106) ska kommunens räddningsmyndighet besluta om hur sotning skall ordnas inom kommunen. Sotningstjänsterna kan utföras enligt något av följande alternativ;

1. Kommunen/räddningsmyndigheten handhar sotningen inom sitt eget område med egen personal.
2. Kommunen tecknar avtal med en sotningsentreprenör sk. områdes-/distriktsotarsystem eller
3. att fastighetsägare fritt påkallar och väljer sotare.

Sotningstaxan fastställs av landskapsregeringen enl. §53 i räddningslagen.

Före år 2006 var det kommunen som ansvarade för att det blev sotat i varje fastighet. I nu gällande lagstiftning är det fastighetsägaren som ansvarar för att kalla på sotaren. Denna ändring har medfört att det är mycket svårt för räddningsmyndigheten att övervaka sotningsverksamheten.

Den gemensamma räddningsnämnden omarbetade sotningstjänsterna 2011 enligt distriktsotarsystemet. Därefter har avtalen upphört gällande Hammarland, Lumparland, Sund och Vårdö varvid nämnden beslutat tillsvidare att släppa det fritt för fastighetsägare att påkalla yrkesutövare som är godkänd enligt 50 § räddningslagen (2006:106).

I samband med att sotningen släpptes fritt för vissa kommuner sände den gemensamma räddningsnämnden för RÅL in en skrivelse om att anordna sotarutbildning i landskapet. Detta gjordes med bakgrund av att det råder brist på behöriga sotare inom landskapet. Tyvärr gick detta inte att förverkliga.

I mars 2019 så sände den gemensamma räddningsnämnden ånyo en skrivelse till Ålands landskapsregering, med en förfrågan om revidering av räddningslagen och avreglering av sotningsverksamheten på Åland. Detta för att möjliggöra en öppning för konkurrens utan prisreglering och nya sotningsentreprenörer. Landskapsregeringen har gjort en utredning i frågan, men inga inriktningsbeslut har ännu fattats.

I vår omvärld är det stora skillnader hur man organiserar sotningsverksamheten.

I Finland valde man år 2018 att ta bort kommunens ansvar för sotningsverksamheten helt och hållet. Sotningen skall fortsättningsvis utföras av behöriga sotare. Dessa är dock fortsättningsvis skyldiga att anmäla allvarliga brister till räddningsmyndigheterna. Taxorna är helt avreglerade och det råder fri konkurrens och prissättning.

I Sverige har man fortfarande kvar det gamla systemet där kommunen ansvarar för att det blir sotat och även beslutar om taxorna. Man skiljer dock på rengöring (sotning) och brandskyddskontroll. Kontrollerna görs med längre tidsintervall. Det är även vanligt att fastighetsägarna får tillstånd att själv utföra rengöringen i sin egen bostad.

4.8 Förslag till beslut om servicenivå för den brand- och olycksförebyggande verksamheten

Beslut om servicenivå:

Organisation:

Kommunernas olycksförebyggande räddningsverksamhet sköts gemensamt av räddningsområde Ålands landskommuner (RÅL). Avtalet som reglerar denna verksamhet redovisas i BILAGA B.

Resurs:

Räddningsmyndigheten har i nuläget tre (3) brandbefälstjänster till sitt förfogande. Inga förändringar är planerade under beslutsperioden.

Målsättningar 2022-2025:

1. Följa upp inlämnad skrivelse till landskapsregeringen om en eventuell avreglering för sotningsverksamheten med en efterföljande revidering av regelverk samt bistå och stå till förfogande om frågan aktualiseras.
2. Verka för en revidering av lagstiftningen av brandsyneverksamheten, så att den bättre speglar personrisker och samhällsnytta.
3. Fortsatt arbete med att minska onödiga uttryckningar till automatlarmsanläggningar. Detta utförs genom aktiv uppföljning i nära samarbete med aktuellt objekt och dess ansvariga.
4. Fortsatt samarbete med kommunernas byggnadsinspektioner. Utöka planerad ritningsgranskning, särskilt utrymning av byggnad och konstruktiv brandsäkerhet, innan ärendet behandlas för beslut angående bygglov. Bistå med specialkunskap beträffande eldstäder och rökanaler, likaså inom ventilation.
5. Utföra tillsyn enligt gällande lagstiftning.
6. Utbildning- och informationsverksamheten inriktas på förebyggande av olyckor och rådgivning gällande räddningsplaner. Kommunernas omsorgsverksamhet är prioriterad.

5 Det operativa räddningsväsendet

5.1 Ansvarsområden

Kommunerna ansvarar för all räddningsverksamhet inom sitt geografiska område förutom de verksamheter som redovisas i nedanstående tabell.

Typ av räddningstjänst:	Ansvarig myndighet:	Anmärkningar:
Räddning av människoliv på havsområde och inre vikar.	Gränsbevakningsväsendet	✓ Brand på fartyg som ligger vid kaj är kommunalt ansvar. ✓ Alla olyckor på insjöar är kommunalt ansvar
Efterforskning av försvunna personer till havs	Gränsbevakningsväsendet	✓ Livräddningsskedet
Efterforskning av försvunna personer på landområde (inkl. insjöar)	Ålands polismyndighet	
Efterforskning av försvunna flygfarkoster.	ANS Finlands flygräddningscentral	✓ Då nedslagsplatsen är funnen övergår ansvaret till det kommunala räddningsväsendet. (Gränsbevakningsväsendet om nedslagsplatsen är på havsområde)

Typ av räddningstjänst:	Ansvarig myndighet:	Anmärkningar:
Utsläpp eller överhängande fara för utsläpp av olja eller petroleumprodukter. <i>(Gäller både på land- och havsområde).</i>	Ålands landskapsregering (ÅLR)	✓ ÅLR har avtal med bägge kommunala räddningsmyndigheter, att dessa sköter befälsjour. ✓ De kommunala räddningsstyrkorna och Ålands sjöräddnings-sällskap anlitas för större delen av olje-bekämpningsarbetet. ✓ Olyckor och utsläpp av andra typer av kemikalier är kommunalt ansvar.
Prehospital sjukvård och ambulanstransporter. <i>(Klassas ej som räddningstjänst)</i>	Ålands Hälso- och Sjukvård (ÅHS) <i>(Sköts till största del genom avtal med Mariehamns räddningsverk)</i>	✓ De flesta FBK:er har avtal om första insatsverksamhet vid hjärtstopp eller motsvarande akutuppdrag.

Även om ovanstående tabell ser omfattande ut, så är det i praktiken kommunen som ansvarar för de flesta olyckor som inträffar.

Alla räddningsmyndigheter är enligt lag skyldiga att bistå varandra oberoende av vem som är ansvarig.

5.2 Uppdrag som det kommunala räddningsväsendet skall hantera.

Kommunens räddningsväsende har ett brett spektrum av olyckor och uppgifter som skall hanteras. Varje kommun är skyldig att tillse att det finns planering och resurser för alla typer av händelser. Detta kan lösas i egen regi eller genom samarbetsavtal med andra kommuner eller myndigheter. I detta kapitel sammanställs de olyckstyper som är dimensionerande för räddningsväsendets resurskapacitet.

5.2.1 Brand i byggnad.

Släckning av byggnadsbränder består av följande delområden;

1. Utvändig räddning av människor med stegutrustning.
2. Förhindra brandspridning till angränsande byggnader.
(Utvändig släckning)
3. Invändig släckning och livräddning med rökdykare.
4. Brandgasventilering och släckning på tak.
5. Soteld

Delområde 1 (Steglivräddning):

Enligt byggreglerna så skall alla byggnader kunna utrymmas utan hjälp av brandkåren, med undantag av bostadsbyggnader/mindre kontor i brandsäkra byggnader i klass Br1.

Det sistnämnda innebär att räddningsväsendet skall ha tillgång till stegutrustning/-fordon för att kunna påbörja evakuera byggnader med 3–8 våningsplan inom 10 minuter.

För 3–4 våningsbyggnader så klarar man sig med bärbara utskjutsstegar. För högre byggnader krävs det tillgång till höjdfordon (maskinstege eller skylift). Det finns några enstaka byggnader inom Jomala och Finström, som tillfaller den förstnämnda kategorin. De närmsta FBK:erna uppfyller både utrustnings- och tidskraven.

I kategorin som kräver höjdfordon finns det i nuläget bara tre (3) byggnader på Solberget i Jomala inom räddningsområdet. Jomala kommun var med och finansierade inköpet av skylift till Mariehamns räddningsverk 1989 och har sålunda uppfyllt sitt åtagande via samarbetsavtal.

Detta avtal upphörde år 2020, då räddningsverket anskaffade ett nytt höjdfordon. Mariehamns stad erhöll i stället en förhöjd landskapsandel för anskaffningen, med motiveringen att höjdfordonet utgör en resurs för hela Åland. På tjänstemannanivå i staden har man gjort tolkningen att det inte behövs något släckningsavtal för skyliftshjälp, eftersom dom är skyldiga att bistå vid räddningsinsatser enligt räddningslagens §16.

Medlemskommunerna bör framöver inte åta sig att tillhandahålla höjdfordon för nödutrymning av byggnader högre än 3 våningar. Det finns byggnadstekniska lösningar som uppfyller brandsäkerhetskraven utan bistånd av brandkårens utrustning.

Delområde 2 (Spridning mellan byggnader):

Huvudsyftet för både byggregler och dimensioneringen av brandkårens kapacitet, är att förhindra brandspridning mellan byggnader och skydda grannens egendom. I byggreglerna så använder man sig av skyddsavstånd, brandväggar och begränsning av brandcellernas storlek för att uppnå samhällskraven.

Ambitionsnivån på brandskyddet av den egna egendomen är i stort överlämnat till ägaren och i viss mån dennes försäkringbolag.

Delområde 3 (Rökdykning):

Det är fastighetsägaren och innehavaren som är skyldig att tillse att brandvarnare och utrymningsvägar hålls i skick, så att man utan hjälp av brandkåren, har möjlighet att sätta sig i säkerhet vid en brand.

Invändig släckning med rökdykare är en effektiv metod för att rädda egendom. För att utföra en rökdykarinsats krävs det en brandstyrka på minst en enhetschef och tre brandmän. Minst två (2) av dessa skall ha utbildning, övning och fysisk förmåga för rökdykningsarbete enligt arbetarskyddsbestämmelserna.

Det är kommunen som beslutar om i vilken omfattning på rökdykningskapacitet, som kommunens räddningsstyrka skall ha. Detta bör regleras i släckningsavtalet med respektive FBK, vilket saknas i de flesta avtal i nuläget.

I tätorter med många flerbostadshus och allmänna byggnader är det, enligt anvisningar och praxis, krav på att räddningsstyrkorna skall ha rökdykningskapacitet. På landsbygden och i skärgården är det helt frivilligt. På fasta Åland finns det även möjlighet att man kan tillhandahålla rökdykning genom samarbete med flera räddningsstyrkor.

Livräddande rökdykarinsatser är väldigt sällsynta och förutsätter en aktionsbredskapstid (då första brandstyrkan är på plats) under 6 minuter, vilket i praktiken förutsätter en ordinarie brandkår.

Delområde 4 (Takarbete):

I samband med släckning av byggnadsbränder behöver man i vissa fall ventilera ut brandgaser genom håltagning i takkonstruktionen. Många större hallbyggnader är utrustade med rökluckor för detta ändamål, men i de flesta byggnader behöver man gå upp på taket och göra en manuell håltagning. Tillvägagångssättet är mycket riskfyllt och räddningsledaren måste göra en noggrann riskanalys innan denne släpper upp manskap på taket.

Arbete på tak förutsätter att man har tillgång till taksäkerhetsutrustning och utbildning för ändamålet. För dryga 10 år sedan gjordes en satsning på utbildning och i princip alla FBK:er anskaffade taksäkerhetsutrustning. Flera FBK:er har sedermera valt att inte uppgradera sin utrustning.

Den säkraste arbetsmetoden är att arbetet utförs från ett höjdfordon. Då behöver man inte beakta risken för att fästpunkterna eller själva taket ger vika. För närvarande alarmeras räddningsverkets skylift med automatik till alla byggnadsbränder på fasta Åland och Vårdö.

Delområde 5 (Skorstensbränder):

Soteld är en speciell typ av brand. Normalt skall man inte släcka en soteld utan låta den brinna ut. Brandkårens arbete består i att hålla rökkanalerna fria, lämpa ut glödande sot genom sotluckor och kontrollera att skorsten håller.

Alla kårer har utrustning för detta ändamål och vid behov så tillkallas bistånd av sotare.

5.2.2 Brand i skog och mark

En skogsbrand kan få katastrofala följder för det åländska samhället. Sommaren 2018 var extremt torr och troligen kan vi förvänta oss liknande somrar i framtiden. På Åland har vi hittills varit förskonade från stora skogsbränder som rasar utom kontroll i flera dygn. En bidragande orsak till detta är vårt täta nätverk av FBK:er, som besitter god lokal kännedom och snabbt kan vara på plats. Även det omfattande nätverket av skogsbilvägar bidrar.

Det kommunala räddningsväsendet måste dock vara förberett för att kunna hantera en allvarlig skogsbrand. Detta kräver, förutom manskap och utrustning, även en hög kapacitet på ledningsförmåga.

En större skogsbrand kräver stora mängder materiel. Följande FBK:er har tillgång till terrängfordon för skogsbrandsläckning.

- ✓ Sunds FBK = Fyrhjulig MC med terrängsläp (begränsat med utrustning)
- ✓ Jomala FBK = Sexhjulig MC med terrängsläp.
- ✓ Lumparlands FBK = Fyrhjuling med hytt och flak + vanligt bilsläp med slang och pump.
- ✓ Eckerö FBK = Fyrhjulsdriven unimog med kran, pump och slang samt, Fyrhjulig MC med terrängsläp.

Övriga kårer brukar ibland nyttja medlemmarnas privata fyrhjulingar. Det finns inget fordon som kan transportera fram vatten till mindre brandungar på avlägsna platser t.ex. blixtnedslag

Vid behov av vattenbombning anlitas gränsbevakningens helikoptrar. Denna resurs delas med hela sydvästra Finland. Vid behov av ytterligare flygresurser är vi hänvisade till internationellt bistånd.

5.2.3 Övriga bränder

Till kategorin övriga bränder hör bl.a. brand i sopcontainrar, motorfordon och mindre båtar. Inget av detta är dimensionerande för räddningsväsendets kapacitet.

Det finns även några specialtyper som kräver specialkunskap och –resurser

- ✓ Brand i fartyg som ligger förtöjt i hamn.
- ✓ Spillbrand vid farligt godstransport eller vid bränslelagringsplats.
- ✓ Flygolycka
- ✓ Brand i elfordon.

Fartyg har egen brandsläckningsutrustning och brandutbildad personal. Det kommunala räddningsväsendet uppgift är att bistå fartygets egen organisation. Kommunens räddningsväsende blir även inblandat i omhändertagande av evakuerade passagerare tillsammans med rederiet. Detta gäller även vid grundstötningar till havs.

Flygfältet har en egen specialbrandkår enligt flygsäkerhetsbestämmelserna.

Om en spillbrand inträffar så är förstahandsalternativet att låta det brinna ut och rikta in sig att skydda vidare spridning till omgivningen. Det är bättre för miljön och man undviker stora saneringskostnader. Dessutom har vår skumvätska en negativ inverkan på miljön.

Det är enbart vid bränsledepåer och i tät centrumbebyggelse som man släcker en spillbrand, eftersom konsekvenserna blir större än om man inte släcker.

Inom räddningsområdet så bör Jomala, Finströms och Lumparlands ha en samordnad beredskap för större skuminsatser. För övriga FBK:er är det tillräckligt om man har skumutrustning som klarar ett 50 kvm spill.

5.2.4 Brandvattenförsörjning.

Kommunen ansvarar för att det finns tillgång till vatten för brandsläckning. Inom tätorterna på landsbygden finns det en viss tillgång på brandposter i vattenledningsnätet. Det saknas dock en gemensam sammanställning på placering och kapacitet.

Det finns även några brandbrunnar kvar i drift, men de flesta har utrangerats.

Den huvudsakliga brandvattenförsörjningen bygger på tankbilar. Där kapaciteten enligt nedanstående sammanställning är god.

Kår	Fordons beteckning	Kapacitet
Eckerö FBK	E14	12.000 liters tank med 1.000 liter/min. pump
Finström FBK	F14	12.000 liters tank med 3.000 liter/min. pump
Gottby FBK	J24	9.500 liters tank med 1.600 liter/min. pump
Jomala FBK	J14	15.000 liters tank med 2.600 liter/min. pump (22.000 liter som avställd bufferttank) <i>Lastväxlarflak</i>
	-	10.000 liters tank med 1.600 liter/min. pump <i>Lastväxlarflak</i>
Lemlands FBK	LE14	12.000 liters tank med 3.000 liter/min. pump
Östra Saltviks FBK	SA14	13.000 liters tank med 3.000 liter/min. pump

Samtliga FBK:er är utrustade med minst en mindre motorspruta (~400 lit/min) för matning av vatten från öppna vattentag. Det råder däremot en viss brist på större motorsprutor (> 1.500 liter/min), vilka behövs vid större skogsbränder. Totalt finns det 5 sådana motorsprutor på Åland, varav 3 är nästan 40 år gamla.

Finströms FBK anskaffade år 2020 en sk. högkapacitetsmotorspruta som kan ge en vattenmatning på 6000 liter/min. Trots detta finns det utrymme för anskaffning av ytterligare kapacitet.

Inom räddningsområdet fanns det vid inventeringen 2021 följande mängder slang:

FBK:	38-51 mm	76 mm	110 mm
Eckerö FBK	940	1.200	-
Finströms FBK	940	1.440	-
Geta FBK	680	600	-
Gottby FBK	540	360	-
Hammarlands FBK	740	680	-
Jomala FBK	660	880	1800
Lumparlands FBK	400	860	-
Sunds FBK	660	460	-
Vårdö FBK	520	580	-
Västra Saltviks FBK	1080	760	-
Östra Saltviks FBK	740	720	-
Summa:	7.900	8.540	1.800

Utöver ovanstående finns även slanglager i Mariehamn och Lemland.

5.2.5 Trafikolyckor, räddning av fastklämda och övriga räddningsuppdrag.

Trafikolyckor är ett av de mest frekventa räddningsuppdragen. Brandkårens uppgift är losstagnning, första hjälp till skadade, assistera ambulanssjukvården, säkra olycksplatsen mot brand och sanering av vägbanan. I praktiken så sköter även brandkåren en stor del av trafikdirigeringen, då polisens resurser är begränsade.

Följande kårer har utrustning för losstagnning av fastklämda och alarmeras med automatik då man misstänker att någon är fastklämd.

- ✓ Eckerö FBK
- ✓ Jomala FBK (tung räddning)
- ✓ Lumparlands FBK
- ✓ Västra Saltviks FBK

Det finns inget behov av att utöka antalet kårer med denna kapacitet, då den geografiska spridningen är god. Dessutom krävs det en hel del övning att vidmakthålla kompetensen.

Även Mariehamns räddningsverk har tillgång till losstagningsutrustning, men personalen nyttjas i första hand till att bemanna ambulanserna.

Alla kårer bör kunna utföra enklare losstagningsuppgifter. Vad detta innebär i utrustningsbehov är ej definierat.

Räddning av personer som blivit inneslängda i hissar sköts till största del av den kommunala räddningsmyndigheten på Åland. Detta klassas ej som räddningstjänst enligt lagens definition och är sålunda ett frivilligt åtagande av kommunerna. Mariehamns stad har valt att ta ut en avgift för dessa tjänster. I omgivande regioner så är det vanligast att det är fastighetsjourer som rycker ut på hisslarm.

Inom räddningsområde Ålands landskommuner finns det 29 hissar, som är fördelade enligt följande;

Eckerö = 2
Finström = 3
Geta = 1
Jomala = 20
Saltvik = 2
Sund = 4

I nuläget är antalet hissuppdrag få och merkostnaden för kommunerna är nästintill obefintlig. Därför finns det ingen anledning att börja ta ut en avgift i nuläget.

5.2.6 Vattenlivräddning.

Kommunen är ansvarig för livräddningsuppdrag på insjöar.

Enligt Finlands inrikesministeriums anvisning för ytbärgning och vattendykning A:70/2002, så finns det tre ambitionsnivåer för vattenräddningsverksamhet.

- I. Omedelbar ytbärgnings- och vattendykningsberedskap.
(vattendykare finns i tjänst 24H)
- II. Ytbärgningsberedskap och avtalsbaserad, icke omedelbar vattendykningsberedskap.
- III. Enbart ytbärgningsberedskap.

Mariehamns räddningsverk har genom samarbetsavtal med landskapsregeringen, vattendykarberedskap enligt nivå 2. Vid larm så kallar man in både tjänstgörande och fridygslediga dykare för att få ihop en vattendykargrupp.

Vid drunkningsolyckor i strandnära områden, så alarmeras räddningsverket och närmsta FBK med automatik. Den övervägande majoriteten av uppdragen sker i hamnar och havsvikar, där gränsbevakningen är ansvarig myndighet.

Samtliga FBK:er inom RÅL's verksamhetsområde har ytbärgningsberedskap enligt nivå 3.
(Torrräddningsbräda)

Val av ambitionsnivå skall grunda sig på en riskanalys. Under perioden 2007-2017 så utfördes totalt 54 dykuppdrag/drunkningslarm på Åland. Ett enda av dessa skedde på sk. kommunalt vatten (insjö). På basen av statistiken så dras slutsatsen att kommunerna inte är skyldiga att tillhandahålla vattendykningsberedskap.

Det kan dock anses skäligt att landskapet Åland skall ha en vattendykningsberedskap och staten/landskapsregeringen borde i högre grad stödja Räddningsverkets frivilliga vattendykningsverksamhet.

Tillgången på båtresurser är god. Det är endast Gottby och Sunds FBK som saknar båt och behöver bistånd från angränsande kår. Det föreligger dock ett behov av att börja byta ut de gamla sk. busterbåtarna, som anskaffades via oljeskyddet i början av 1980-talet.

5.2.7 Kemikalieolyckor

Hantering av utsläpp eller överhängande fara för utsläpp av giftiga eller miljöfarliga kemikalier är en uppgift som det kommunala räddningsväsendet ansvarar för. På Åland finns det ingen tung industri som hanterar stora mängder kemikalier. Oftast rör det sig om mindre utsläpp, som skall hanteras. År 2002 inträffade ett mycket stort utsläpp av järntrioxid i Godby, som ledde till ett gasmoln över tätorten.

Farliga kemikalier förekommer huvudsakligen inom följande verksamheter;

- ✓ Livsmedelsindustrin
- ✓ Vatten- och avloppsreningsverk
- ✓ Lantbruket
- ✓ Farligt godstransporter till ovan nämnda verksamheter.

Den största mängden kemikalier kommer till Åland via Långnäs hamn.

Utsläpp av olja och andra petroleumprodukter på land eller till havs är landskapsregeringens ansvar. Oljeskyddsberedskapen beskrivs närmare i kapitel 5.3.

Inom landskapet Åland så är det enbart Mariehamns Räddningsverk som har skyddsutrustning och materiel för hantering av utsläpp av farliga kemikalier. Jomala kommun har ett gammalt avtal med staden om kemdräkter. Övriga kommuner saknar både utrustning och avtal för beredskap vid kemikalieolyckor.

Med bakgrund av att kemikalieolyckor enbart inträffar någon enstaka gång per år, så är det orimligt att ha kemskyddsberedskap på fler än en räddningsstyrka. Därför bör man utarbeta ett samarbetsavtal kring detta.

5.2.8 Sjukvårdsuppdrag och lyfthjälp.

Samtliga FBK:er har avtal med Ålands Hälso och Sjukvård om uttryckning vid hjärtstopp (första insats). Avtalen är tecknade direkt mellan respektive FBK och Mariehamns räddningsverk som sköter den prehospitala sjukvården på Åland. Dessa avtal baserar sig på ett ramavtal mellan ÅHS, bägge räddningsmyndigheter, Ålands sjöräddningssällskap, Ålands Brand- och Räddningsförbund och Ålands röda korsavdelning. I detta avtal så har räddningsmyndigheterna godkänt att FBK:erna får använda kommunens utrustning och fordon vid första insatsuppdrag inom sjukvård. Lyfthjälp är en avtalsfrågan direkt mellan respektive FBK och kommunen.

Verksamheten har hittills varit mycket lyckad. Det som kan förbättras är att räddningsmyndigheten delvis saknar insyn och påverkansmöjlighet på rutiner och instruktioner.

Förslagsvis så skrivs första insatsverksamheten in och regleras i släckningsavtalen.

5.2.9 Räddningsledning och befolkningsskyddsuppgifter.

Beskrivs närmare i kapitel 6 och 7.

5.3 Oljeskyddet

Myndighetsansvaret för oljeskyddet både på land och till havs ligger på landskapsregeringen enligt Landskapslag om bekämpning av oljeskador (ÅFS 1977:16). Oljeskademyndighet är enligt lagen en person eller myndighet som utsetts att leda och övervaka bekämpningsarbetet av oljeskador. Inom sin förvaltning har landskapsregeringen utsedd oljeskyddschef som ansvarar för denna uppgift. Enligt lagen kan landskapsregeringen avtala med kommunerna om samverkan i frågor som rör oljeskadebekämpning, vilka landskapsregeringen ska bekosta. Genom avtal som ingåtts fungerar räddningscheferna som ställföreträdande oljeskyddschefer inom sina respektive områden gällande bl.a befälsjour och räddningsledning.

Oljeskyddet i stort regleras av Ålands landskapsregerings oljeskyddsplan 2015-2019 och för närvarande pågår ett arbete med en revidering och ny plan tilltänkt för 2022-2026.

Planen innehåller bl.a uppgifter om oljeskyddsorganisation, beredskapsnivån, befintlig oljebekämpningsmateriel, identifiering av riskfyllda platser och särskilt känsliga områden. Syftet med planen är att utgöra ett stöd för myndigheter och organisationer som kan bli kallade för bistånd vid en eventuell oljebekämpningsinsats.

Lagstiftningen som reglerar miljöolyckor på havsområde är föråldrad. Lagen tillämpas enbart på utsläpp av oljeprodukter från fartyg. Detta innebär att om ett kemikalietankfartyg skulle få ett utsläpp ombord t.ex. utanför Eckerö, så blir det Eckerö eller Hammarlands kommun (RÅL) som är ansvarig räddningsmyndighet, då livräddningsskedet avslutats. I övriga delar av Finland och i Sverige, så är det statliga myndigheter som ansvarar för denna typ av olycka. De kommunala räddningsmyndigheterna har vid flertal tillfällen påtalat att detta är ett ansvarsområde, som borde övergå till landskapsregeringen eller staten.

Oljeskyddsorganisationen på Åland har en avvikande uppbyggnad jämfört med både fastlandet och Sverige.

I övriga Finland är de regionala räddningsverken (tidigare kommunala räddningsmyndigheten) som ansvarar för olje- och kemikalieolyckor på land, insjöar och i inre havsfjärdar. Sedan år 2019 är det gränsbevakningen som ansvarar för fartygsoljeskador och oljebekämpning på det yttre havsområdet.

I Sverige ansvarar den kommunala räddningstjänsten för oljeskyddet på land, mindre insjöar och i hamnområden. På havsområdet och dom stora insjöarna är den svenska kustbevakningen ansvarig myndighet.

Det pågår diskussioner mellan Åland och riket kring att föra över ansvaret för oljebekämpning på de yttre havsområdena till gränsbevakningsväsendet. Om detta skulle bli verklighet så skulle gränsbevakningen sköta oljebekämpningen inom det streckade området på bilden nedan.

5.4 Operativt samarbete.

År 1989 så ingick alla kommuner, inom dåvarande Norra respektive Södra Ålands branddistrikt, ett avtal om operativt räddningssamarbete (Se bilaga C). Detta avtal innebar bl.a. att kommungränserna mellan de 10 avtalskommunerna suddades ut och närmsta avtalsbrandkår alarmerades till olycksplatsen. Mariehamns stad ingår inte i detta avtal. Om orsaken var att man inte var intresserad, avböjt samarbete eller om en förfrågan inte aktualiserades, känner rapportförfattarna inte till.

År 1997 träffade Jomala kommun och Mariehamns stad ett överenskommelseavtal om operativt samarbete kring områdena närmast staden. Detta innebar att räddningsverket alarmerades ut till Möckelö- och Kalmarnäsområdet. Staden sade ensidigt upp detta avtal i december 2019. Orsaken var att staden ville ha ersättning för beredskapshållningen.

Jomala kommun kunde konstatera att man kan upprätthålla likvärdig och lagstadgad operativ servicenivå i hela kommunen med sin egen avtalsbrandkår. Konstateras även att i vissa lägen kan en tidsfördröjning föreligga jämfört med tidigare. Som jämförelse bistår staden räddningstjänsten i Järsö/Nåtö området för Lemlands kommun utan motsvarande krav på ersättning. Stödet till Lemland har även utökats, med att räddningsverket åker till övriga delar av kommunen under vardagar dagtid.

Det vore önskvärt att man kunde finna ett ömsesidigt samarbete kring de frivilliga kårerna mellan staden och RÅL, då stadens avtalsbrandkår (Strandnäs FBK) är mycket aktiv och har god rökdykarkapacitet. Det bör vara av intresse då antalet insatser med rökdykning är ringa och möjligheterna för upprätthållande av kunskapen kunde därmed bli mer motiverad. Även ur ett perspektiv för beredskapen mot större, omfattande och utdragna händelser där de personella resurserna annars förblir begränsade i samordning kan delvis motverkas.

Under år 2022 ämnar landskapsregeringen, i samråd med kommunerna, utarbeta en övergripande plan för brand och räddningsväsendet. Detta har varit ett lagkrav sedan 2007, men har inte blivit utfört. Tidigare utfördes detta med jämna intervaller.

I räddningslagens §15 finns det även krav på larm- och biståndsplanering mellan de åländska myndigheterna inom räddningsväsendet. Detta har inte utförts.

5.5 Beslut om servicenivå.

Se kapitel 9.3.

6 Ledning av operativa insatser -Räddningsledning

Enligt räddningslagen (ÅFS 106/2006) skall det alltid finnas en räddningsledare för ett räddningsuppdrag. För att säkerställa detta finns det, dygnet runt och året runt, ett brandbefäl i jour inom Räddningsområde Ålands landskommuner. Fram till december 2020 så fanns ett samarbetsavtal om gemensam räddningsledarjour för hela landskapet mellan de två räddningsmyndigheterna på Åland. Staden valde ensidigt att säga upp detta avtal, i samband med att man misslyckades med att bilda en gemensam räddningsmyndighet under år 2019.

6.1 Grundstruktur

Ledning av operativa insatser görs utgående från tre nivåer;

1. Uppgiftsledning (Ledning av enskild enhet).
2. Insatsledning – (Räddningsledning)
3. Systemledning (Benämns "Allmänledning" i övriga delar av Finland)

Uppgiftsledning:

Innebär att leda genomförandet av tilldelade arbetsuppgifter från insatsledningen. Det är normalt enhetscheferna för avtalsbrandkårerna som sköter denna uppgift. Vid större bränder- och olyckor delas skadeplatsen in i sk. sektorer, där enhetscheferna jobbar parallellt med ansvar för varsitt delområde.

Insatsledning:

Denna nivå sköts normalt av jourhavande räddningsledare. Insatsledaren / räddningsledaren har det övergripande ledningsansvaret ute på skadeplatsen och ansvarar för;

- Beslut om mål med insatsen och taktiskt genomförande.
- Fördelning av arbetsuppgifter till de olika räddningsenheterna.
- Samordning av de olika sektorerna.
- Resursbehov
- Samverkan med andra myndigheter
- Information till drabbade och massmedia.
- Beslut om när räddningstjänsten avslutas.

Vid större olyckor behöver räddningsledaren ta hjälp av flera personer i ledningsarbetet (ledningsstöd). Vid mycket komplexa insatser med många sektorer kan räddningsledaren utse en skadeplatschef. Skadeplatschefen ansvarar för samordningen mellan sektorerna och blir en extra ledningsnivå mellan räddningsledaren och enhetscheferna.

Systemledning:

Systemledning innebär att kontinuerligt utöva normativ och strategisk ledning av det kommunala räddningsväsendet i hela området.

Begreppet normativ ledning innebär att tolka och besluta om organisationens roll. Detta innebär bl.a. lagtolkning och principbeslut vad organisationen skall utföra. Det flesta normativa beslut finns redan på plats genom fastställda rutiner och instruktioner. I en operativ räddningsorganisation måste det dygnet runt året runt finnas ett befäl, som har befogenhet att avvika från gällande principbeslut.

Strategisk ledning innebär beslut om beredskapshållning och resurstilldelning till insatser. I normalfallet är detta ledningsbehov litet, då vi har gott om räddningsresurser och det är sällsynt att flera räddningsinsatser inträffar samtidigt. Det är den strategiska ledningen som ansvarar för lägesbild, omvärldsbevakning samt samordning med andra organisationer och myndigheter.

Vid Alfridastormen var denna ledningsnivå mycket högt belastad. Behovet av strategisk ledning ökar ju längre tid en insats pågår, vid till exempel stora skogsbränder eller omfattande oljesaneringsuppdrag.

Inom RÅL handhas även systemledningen av jourhavande räddningsledare, som vid behov kallar in extra befäl.

6.2 Resursbehov för ledning.

RÅL har idag en personalresurs på tre brandbefäl. Med denna klarar man på egen hand upprätthålla en räddningsledarjour.

Vid större eller långvariga händelser kan det blir problematiskt att kalla in lediga befäl för avlösning eller förstärkning av insatsledningen med en skadeplatschef, i synnerhet under semestertider.

Det finns två alternativ för att ytterligare säkra upp tillgången på extra brandbefäl.

- 1) Samarbetsavtal mellan räddningsområdena där man bistår varandra med sina respektive räddningsledarjourer.
- 2) Man utbildar några erfarna kårchefer inom distriktet att kunna bistå jourhavande räddningsledare.

Alternativ 1 är att föredra och det torde kunna genomföras utan extra kostnader, eftersom man samverkar med likvärdiga resurser. Alternativ 2 medför vissa kostnader för utbildning och är endast ett reservalternativ, ifall staden skulle avböja ett samverkansavtal.

För systemledningen krävs det, förutom tillgång till extra personal, även lokaler med sambands- och IT-utrustning.

Vid tidigare samarbeten med en för hela Åland gemensam befälsjour, kunde räddningsledaren av smidighetsskäl i vissa situationer, åka in till landskapsalarmcentralen och leda händelsen vid sidan av alarmoperatören. I nuläget är denna åtgärd inte lika naturlig för RÅL's del. Under år 2022 flyttar alarmcentralen från sina nuvarande lokaliteter för att slås ihop och samlokaliseras i det nya polishuset och polisens jour.

Sammantaget är kapaciteten för systemledning bristande inom RÅL i dagsläget. För att tillgodose behovet av systemledning krävs någon form av samverkan med övriga blåljusmyndigheter på Åland.

Det mest optimala är att man tillskapade ett ledningsutrymme i anslutning till landskapsalarmcentralen i de nya lokalerna, där RÅL, polisen, räddningsverket, landskapsregeringen och ÅHS (ambulanssjukvården) kunde samverka.

Ifall detta skulle bli svårt att realisera finns det en möjlighet att placera RÅL's systemledning i anslutning till Jomala kommuns ledningscentralsutrymmen.

6.3 Förslag till beslut om servicenivå för ledning av den operativa räddningsverksamheten.

Beslut om servicenivå:
Organisation: Den operativa räddningsledningen sköts gemensamt av räddningsområde Ålands landskommuner (RÅL).
Resurs: Räddningsmyndigheten har i nuläget tre (3) brandbefälstjänster till sitt förfogande. Dessa bemannar en räddningsledarjour (24/7).
Målsättningar 2022-2025: 1. Utöka möjligheterna för systemledning genom att efterhöra möjligheten att tillskapa en gemensam ledningscentral med övriga myndigheter inom det åländska räddningsväsendet. 2. Utökat utbyte och samarbete med stadens räddningsledarjour.

7 Befolkningsskyddet

7.1 *Allmän beskrivning av befolkningsskyddet på Åland*

Kommunernas beredskap är en lagstadgad verksamhet. Enligt beredskapslagen (1552/2011) ska kommunerna säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt, också vid undantagsförhållanden. Endast i just undantagsförhållanden kan statsrådet i större omfattning utfärda undantag i iakttagandet av kommunernas lagstadgade skyldigheter.

Räddningslagen (2006:106), förpliktar kommunorganisationens enheter att ha egen beredskap för att skydda människoliv, egendom och miljö samt med vissa verksamhetsområdesspecifika bestämmelser fastställs också de kommunala verksamhetsområdenas deltagande för det egna samhället.

Statsrådet fattade den 2.11.2017 ett principbeslut om tryggnad av samhällets vitala funktioner. Med principbeslutet och strategin i anslutning till det definieras samhällets vitala funktioner samt fastslås strategiska uppgifter för tryggnaden av dem i störnings- och speciellsituationer samt undantagsförhållanden.

Strategin utgör en gemensam grund för beredskapsverksamheten och krisledningen för alla aktörer i samhället och koncentreras till tre centrala områden;

- Att förenhetliga de grundbegrepp som används inom beredskapsplaneringen.
- Att organisera kommunens beredskapsverksamhet mellan kommunledningen och dess olika förvaltningar.
- Att skapa en lägesmedvetenhet som grund för beslutsfattandet och att utveckla samarbetsarrangemang mellan kommunen och det omgivande samhället.

På Åland finns en landskaplig, statlig och kommunal förvaltning.

Befolkningsskyddet i stort är en riksbehörighet. Bestämmelserna i den finska räddningslagen (FFS 379/2011 kap. 10 och 11) gäller även på Åland.

7.2 *Samrådsdelegationen för beredskapsärenden*

Samrådsdelegationen för beredskapsärenden är ett organ där statlig och landskapsförvaltning regleras i förordningen om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (FFS 9900/2000, ÅFS 80/2000). Förordningen reglerar samarbetet beträffande förberedande uppgifter inom befolkningsskyddet, försörjningsberedskapen och den allmänna beredskapen inför undantagsförhållanden. Samrådsdelegationen för beredskapsärenden handhar även utbildningen inom befolkningsskyddsområdet på Åland.

7.3 Räddningsmyndighetens uppgifter och ansvarsområden.

Räddningsmyndighetens uppgifter inom det kommunala ansvarsområdet sträcker sig till att det upprätthålls en beredskap för räddningsinsatser som gör det möjligt att effektivt bedriva operativ räddningsverksamhet i kommunen. Därtill handhar man ledningen av de operativa styrkorna samt samverkar med övriga operativa myndigheter. Till uppgiften hör även en samordning av befolkningsskyddsplaneringen för de kommuner som ingår i samarbetet inom Räddningsområde Ålands landskommuner.

7.4 Alarmering av befolkningen

Utöver samordnade meddelande i lokalradio för varning och alarmering används kommunens fasta alarmsirener utomhus. Dessa kan aktiveras dels från landskapets alarmcentral, dels från kommunens ledningscentral men därtill lokalt på plats. Kommunens räddningsfordon är utrustade med föreskriven ljud- och ljussignal som även innefattar ljudsignaler för befolkningsskyddsåtgärder. Digitaliseringen har skapat möjligheter genom kommunens egen hemsida och vidare ingår kommunen även i en informationssamordning regionalt där en samhällsstörning eller kris uppdateras med tillförlitlig information på webbsidan kris.ax

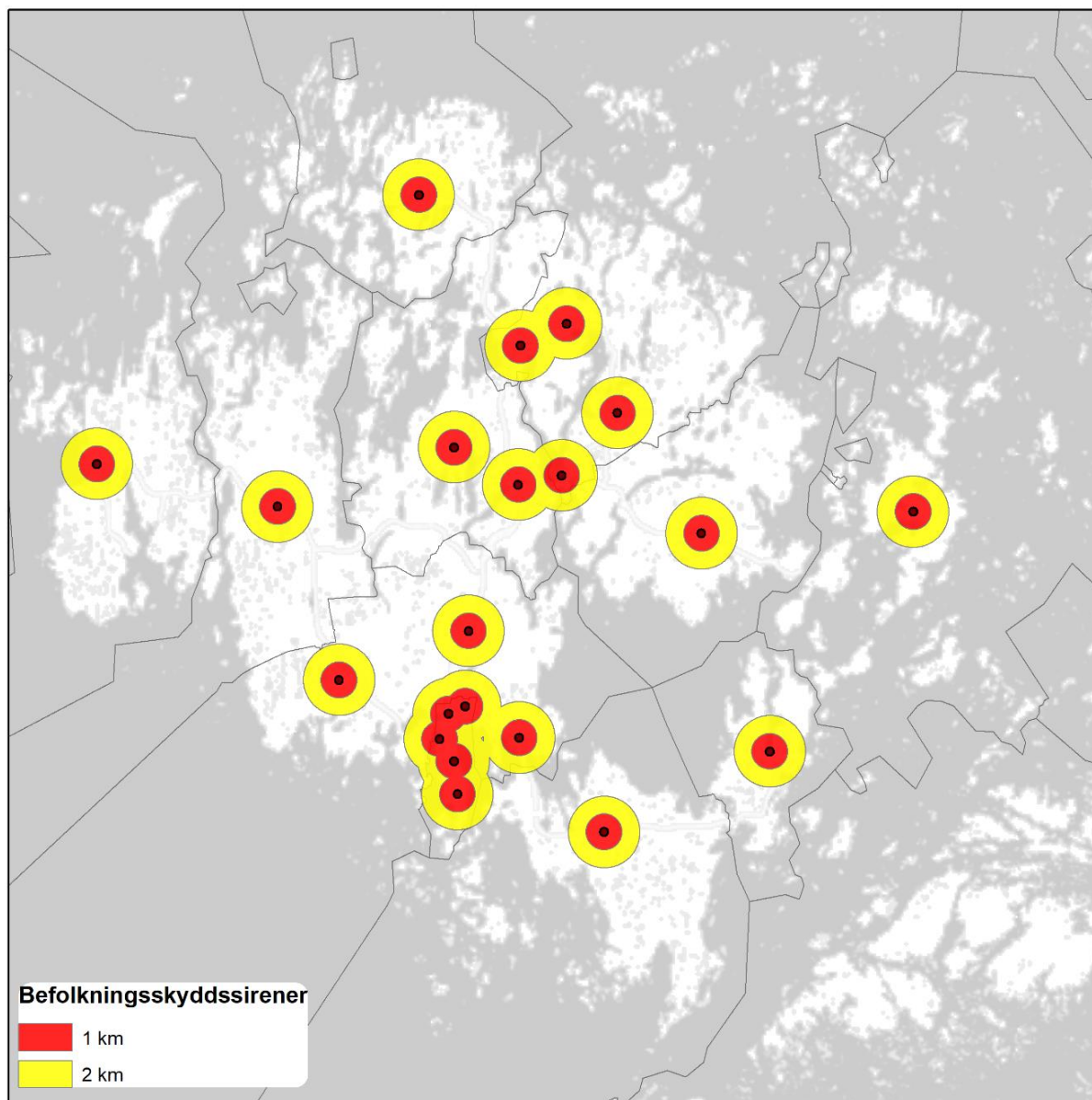
7.4.1 Befolkningsskydds sirenernas täckningsgrad.

Nedanstående två bilder visar hörberhetsområde för befintliga sirener.

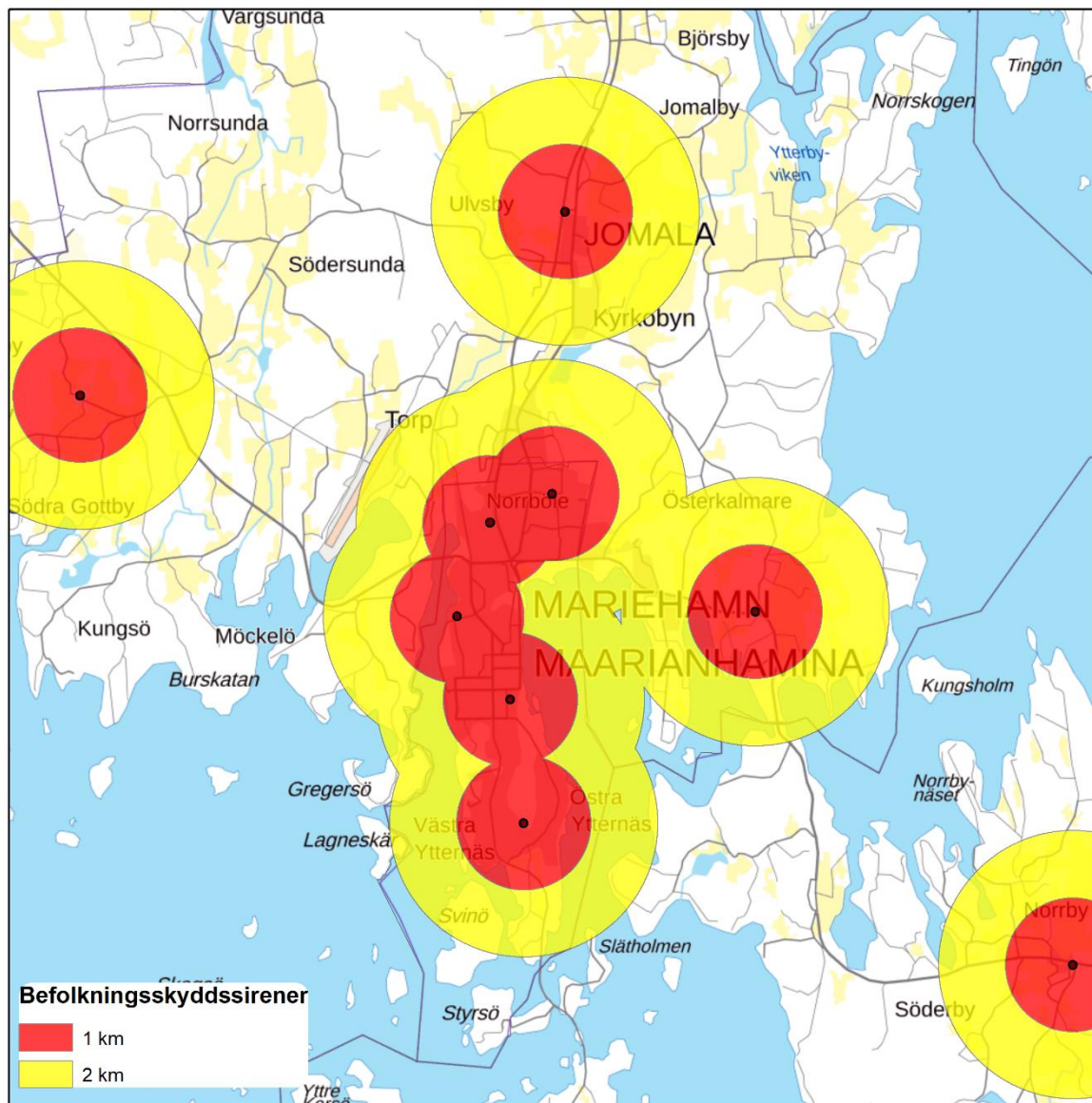
Det röda fältet har en radie på 1 km, där hörbarheten utomhus torde vara god. Det gula fältet är en radie på 2 km, där hörbarheten påverkas av väder och vind.

Krav på befolkningsskyddssirener finns enbart i det som tidigare kallades skyddsorster. På Åland var det tidigare enbart i Mariehamn, som det ställdes krav på skyddsrum och alarm sirener. På landsbygden finns det i nuläget enbart alarmsirener i de större tätorterna.

I framtiden kommer man troligtvis kunna sända ut ett SMS till alla telefoner inom ett visst område. Då detta realiserar, minskar behovet av sirener. Ansvar för att förverkliga detta system ligger på den Finska staten.

Hela räddningsområde Ålands landskommuner

Centrala Åland

7.5 Reservkraft och nödvatten

7.5.1 Reservkraft

Stormen Alfrida 2019 påminde oss väsentligt av betydelsen med reservkraft. Vissa delar i kommunernas verksamhetsområden har därefter säkerställts men det kan konstateras att brister fortfarande förekommer vid kommunernas fastigheter. Räddningsmyndigheten har vid uppgörande av sin budget inför 2022 i sin målsättning att samtliga samarbetskommuner ska inventera behovet för sina fastigheter och vid behov besluta om en plan för dessa. För att detta ska vara möjligt krävs ett nära samarbete med den aktuella kommunens verksamhetsområde som ansvarar för fastigheternas drift.

7.5.2 Nödvatten

Kommunerna har ansvar för sina invånare gällande nödvatten. Fasta Åland har en speciell vattensituation bestående av i princip endast ytvattentäkter. Risker och därmed störningen kan snabbt bli överhängande vid kontamination genom utsläpp av kemikalier eller avloppsvatten, nedfall av radioaktiva ämnen eller sabotage.

Räddningsområdets samtliga kommuner har tillsammans med Ålands Vatten Ab, Ålands landskapsregering och Mariehamns stad införskaffat container bestående av 35 st Combo vattentankar vardera på 1 060 liter/st med tillhörande utrustning för sommar- och vinterbruk. Containern förvaras och får sin tillsyn vid Ålands Vatten Ab.

För distribution av dricksvatten utöver privata entreprenörer har vid anskaffningarna och förnyelserna av tankfordonen till räddningsväsendet säkerställts att dessa fordon även vid behov kan distribuera dricksvatten.

8 Riskanalys

Dimensioneringen av det kommunala räddningsväsendets operativa resurser skall basera sig på en riskanalys. Landskapsregeringen har inte gett ut några anvisningar kring detta. Därför har vi valt att använda följande metodik;

1. Dimensionering med hjälp av riskrutor enligt Finlands inrikes ministeriums anvisning för planering av aktionsberedskapen inom räddningsväsendet, 20/2012.
2. Sammanställning av utryckningsstatistik för perioden år 2015-2021.
3. Sammanställning av risk och/eller skyddsvärda objekt.

8.1 Anvisning för planering av beredskap.

8.1.1 Riskrutor.

Finlands geografiska område inkl. Åland har delats in i nät med rutor med storleken 1km x 1km. Varje ruta ges en riskklass 1 - 4, som bygger på samverkan av byggnaders sammanlagda våningsyta och invånarantal. Den högsta riskklassen är följaktligen rutor med många invånare och tätbebyggelse med höghus.

Om det inträffar flera olyckor årligen, så påverkar även detta riskklassen enligt följande;

Riskklass I = > 10 olyckor per år i medeltal under en 5 årsperiod.

Riskklass II = 2-10 olyckor per år i medeltal under en 5 årsperiod.

8.1.2 Räddningsverksamhetens aktionsberedskapstid.

Tiden från det en brand eller olycka inträffar delas upp i följande delmoment;

Anmälningstid = Tiden mellan då olycka/brand inträffar till någon upptäcker och ringer 112. Denna tid kan variera stort och påverkar ofta utgången av händelsen.
T.ex. ett automatiskt brandalarm förkortar denna tid rejält.

Alarmeringstid = Tiden det tar för alarmoperatören att intervjua anmälaren (händelse, adress, mm) till larmet sänds i väg till räddningsenheterna.

Utryckningstid = Tiden från larm till att räddningsenheten åker iväg. En ordinarie brandkår rycker ut inom 1-2 minuter, medan utryckningstiden för avtalsbrandkårerna varierar mellan 4 -10 minuter.
(Benämndes tidigare anspänningstid)

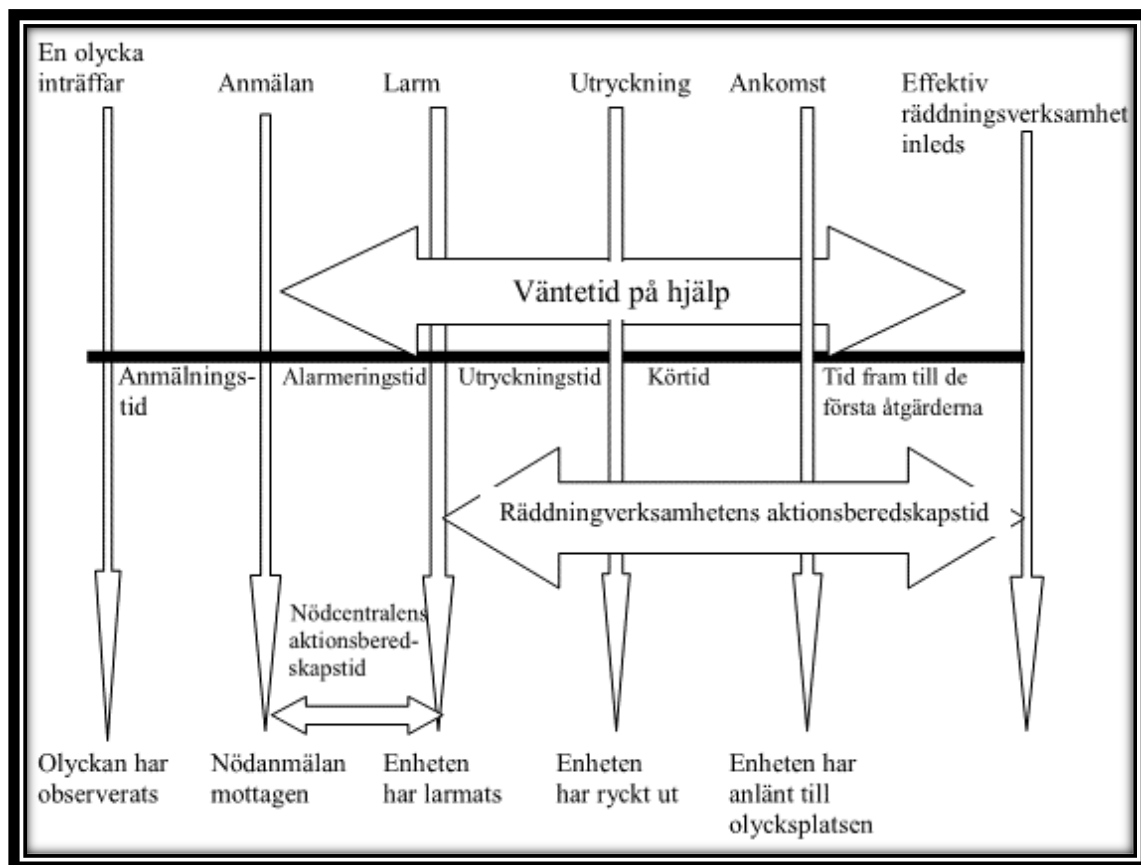
Körtid = Transporttiden mellan brandstation och olycks-/brandplats.

Tiden fram till första
åtgärd

(Angreppstid) =

Tiden från ankomst till olycks-/brandplats tills det räddnings- eller släckningsåtgärder påbörjas. För t.ex. stora och komplicerade byggnader sätts denna tid till 5 minuter (Riskklass 1). Enklare insatser skall kunna påbörjas inom 2 minuter (Riskklass 3).

Objektsspecifik insatsplanering och övning förkortar denna tid.

En kommun kan i sitt servicenivåbeslut påverka utryckningstiden (ordinarie, halvordinarie eller avtalsbrandkår), körtid (placering och täthet mellan brandstationer) och i viss mån angreppstiden genom insatsplanering. Det centrala är "väntetiden på hjälp" och den kan även förkortas med ett automatiskt brandalarm, eftersom alarmeringstiden halveras då larm förslaget ligger färdigt för alarmoperatören.

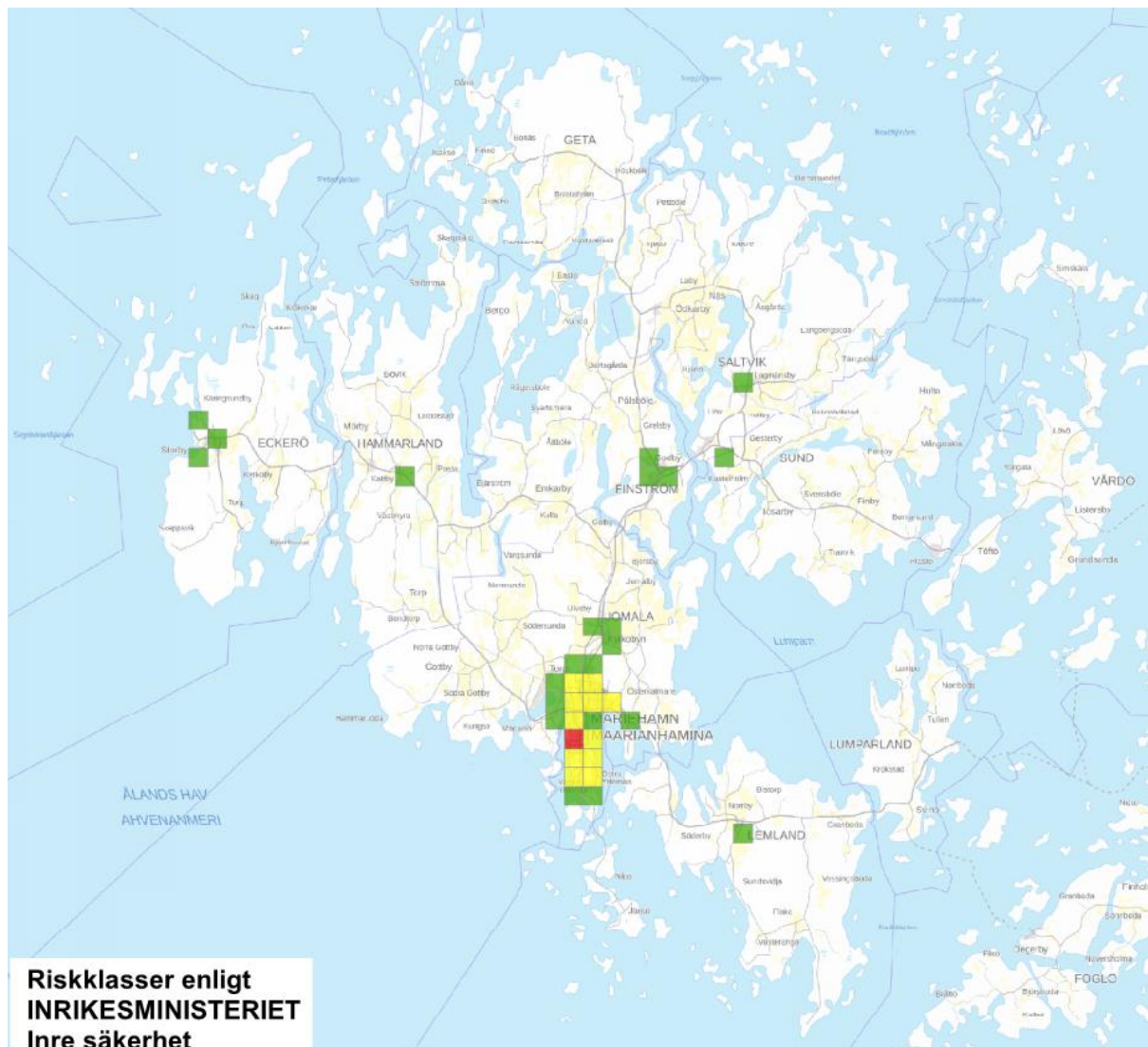
Inrikesministeriets rekommendationer sammanställs i nedanstående tabell.
Även om det enbart är en anvisning, så tolkas den som föreskrift i riket.

Riskklass	Nödcentralen	Starttid	Körtid	Enheten vid objektet	Första åtgärder	Effektiv räddningsverksamhet inleds	Väntetid på hjälp	Pluton
Riskklass I	2	1	5	6	5	11	13	20
Riskklass II	2	1–5	5–9	10	4	14	16	30
Riskklass III	2	1–5	15–19	20	2	22	24	30
Riskklass IV	2	1–5					< 40	

(Pluton = Tiden tills förstärkande enheter och befäl är på plats).

8.1.3 Räddningsområde Ålands landskommuners riskrutnät.

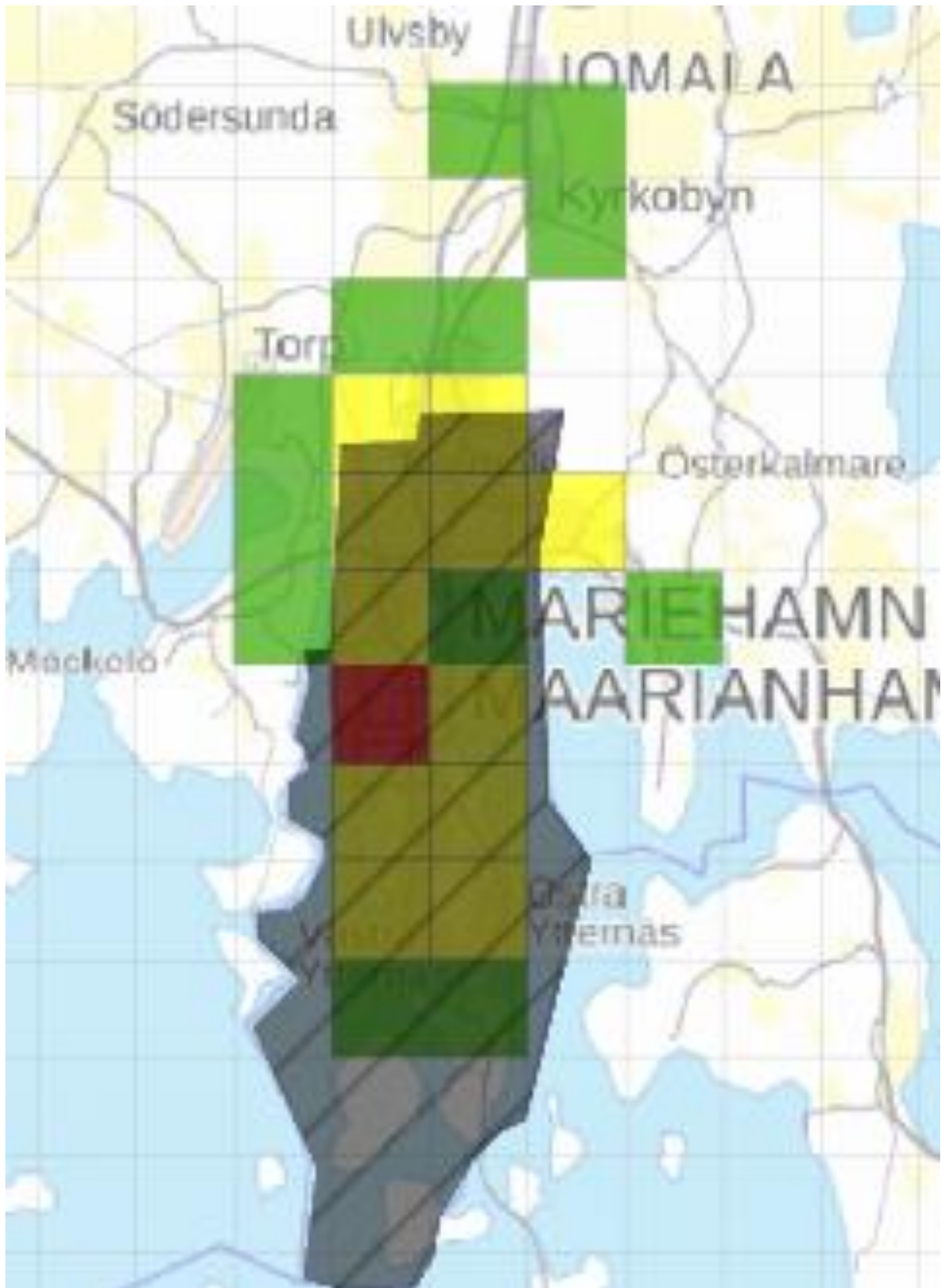
I kartutdraget nedan redovisas riskrutorna för räddningsområde Ålands landskommuner.

Färgmarkeringen förklaras i nedanstående tabell.

Riskklass	Färg på rutan	Anspänningstid + körtid:	Kommentar:
1	röd	6 minuter	Kräver ordinarie brandkår
2	gul	10 minuter	
3	grön	20 minuter	
4	ofärgad	Ej fastställd	Väntetiden på hjälp bör ej överstiga 40 minuter.

Riskrutorna är koncentrerade till Mariehamn med omnejd. Ansvarsfördelningen mellan staden och Jomala visas i följande figur där Mariehamn är gråmarkerat.

8.1.4 Sammanfattning av dimensionering enligt modellen med riskrutor.

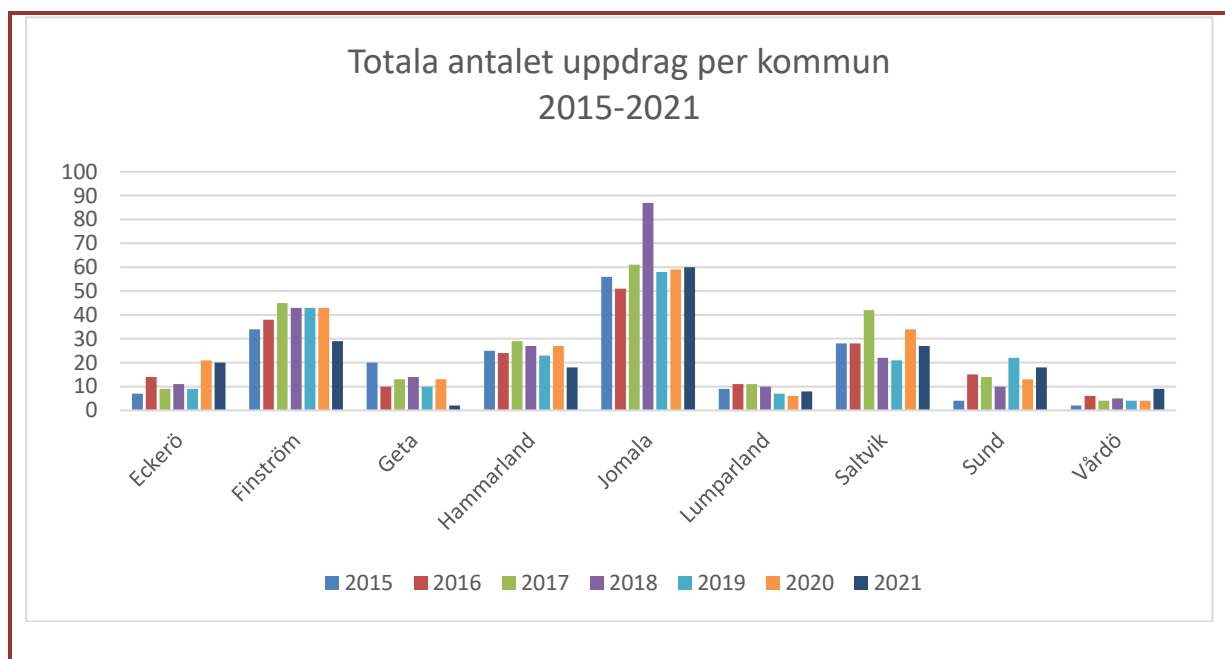
Av riskklasskarteringen kan man dra följande slutsatser för räddningsområde Ålands landskommuner.

1. Ingen medlemskommun har krav på ordinarie brandkår (röd ruta = riskklass 1).
2. Maxingeområdet har krav på att första räddningsenhet skall vara på plats inom 10 minuter (riskklass 2), vilket klaras av Jomala FBK.
3. Även Skrapängens industriområde med omnejd har krav på 10 minuters ankomsttid. Detta klarar inte Jomala FBK enligt gällande släckningsavtal. I riskrutan ingår även 8 st. flervånings bostadshus, som ligger inom Mariehamn. Om man enbart skulle ta hänsyn till fastigheter inom Jomala kommun, så torde området tillhöra riskklass 3.
4. Bostadsområdena på Solberget/Kalmarnäs, industri- och affärsområdena i Möckelö och Dalkarby samt Prästgårdenby i Jomala har krav på 20 minuters ankomsttid (riskklass 3), vilket Jomala FBK klarar.
5. Eckerö (Storby), Hammarland (Kattby), Finström (Godby) samt Saltvik (Kvarnbo och Chips-Orkla) tillhör riskklass 3 och har krav på 20 minuters ankomsttid, vilket klaras av respektive FBK.
6. Geta, Lumparland, Sund och Vårdö hamnar helt i riskklass 4, enligt systemet med riskrutor.
7. Verksamheterna i Långnäs hamnområde bedöms dock tillhöra riskklass 3, vilket klaras av Lumparlands FBK.

8.2 Sammanställning av utryckningsstatistik för perioden år 2015–2021.

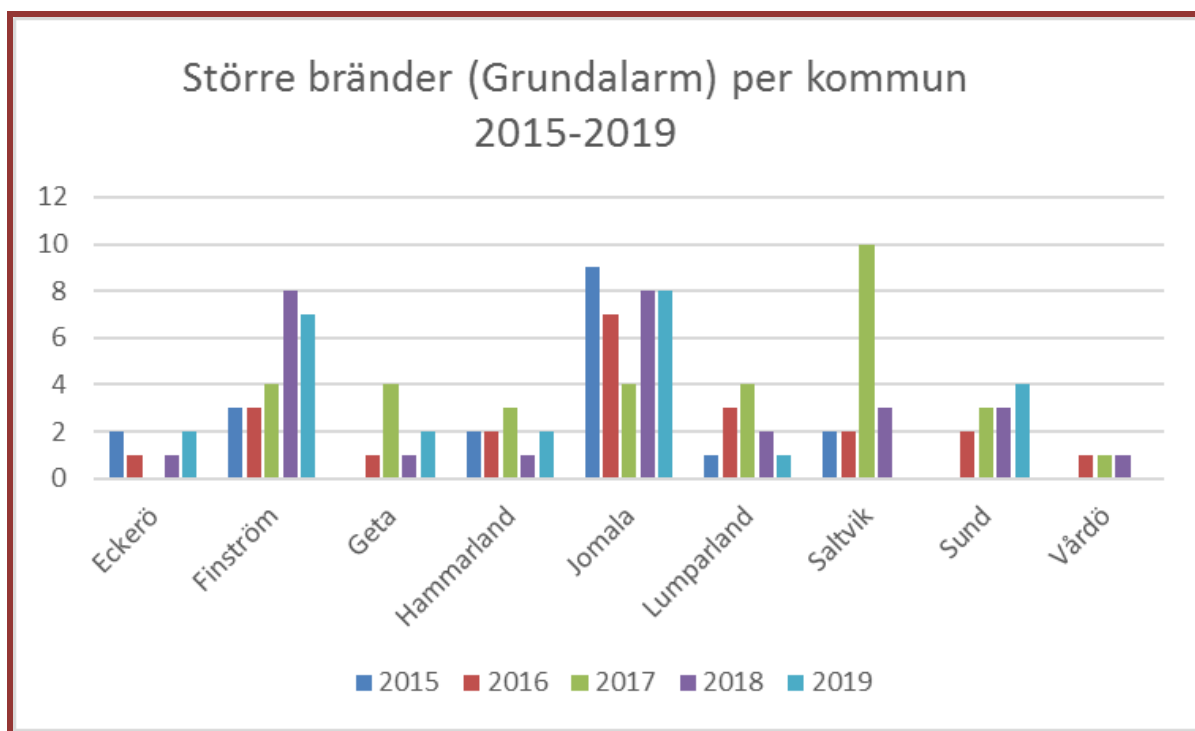
8.2.1 Totala antalet larmuppsdrag per kommun för perioden 2015–2021

År	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Medeltal
Eckerö	7	14	9	11	9	21	20	13,0
Finström	34	38	45	43	43	43	29	39,3
Geta	20	10	13	14	10	13	2	11,7
Hammarland	25	24	29	27	23	27	18	24,7
Jomala	56	51	61	87	58	59	60	61,7
Lumparland	9	11	11	10	7	6	8	8,9
Saltvik	28	28	42	22	21	34	27	28,9
Sund	4	15	14	10	22	13	18	13,7
Vårdö	2	6	4	5	4	4	9	2,8
TOTALT	185	197	228	229	197	220	191	206,7

8.2.2 Större bränder (Grundalarm) per kommun för perioden 2015–2019

År	2015	2016	2017	2018	2019	Medeltal
Eckerö	2	1	0	1	2	1,2
Finström	3	3	4	8	7	5
Geta	0	1	4	1	2	1,6
Hammarland	2	2	3	1	2	2
Jomala	9	7	4	8	8	7,2
Lumparland	1	3	4	2	1	2,2
Saltvik	2	2	10	3	0	3,4
Sund	0	2	3	3	4	2,4
Vårdö	0	1	1	1	0	0,6
TOTALT	19	22	33	28	26	25,6

Ovanstående siffror inkluderar både byggnads- och markbränder.

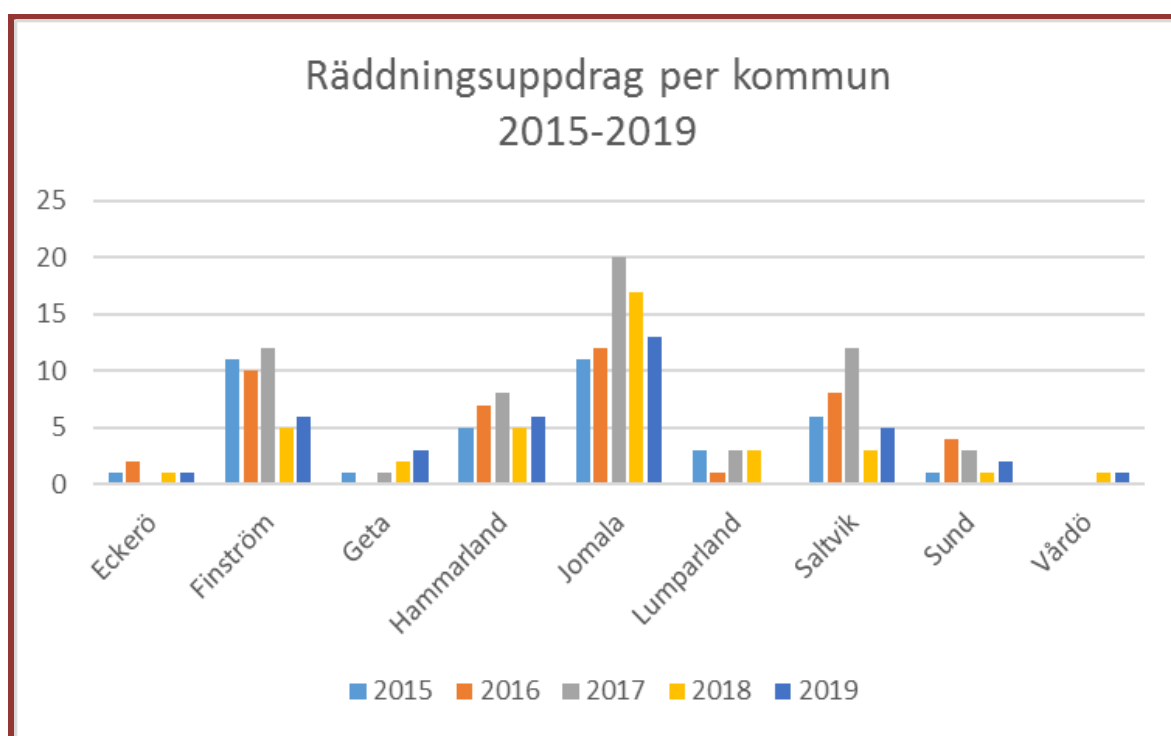
OBS!

Under tid då skogsbrandvarning råder alarmeras grundlarm på alla bränder och tillbud i skog och mark. Detta medför att även mindre markbränder finns med i ovanstående siffror.

Fr.o.m. år 2020 har statistikföringen ändrats. Tidigare utgick statistiken från vad som alarmerats ut. Numera är statistiken mer detaljerad utgående från den digitala insatsrapporteringen.

8.2.3 Räddningsuppdrag per kommun för perioden 2015–2019

År	2015	2016	2017	2018	2019	Medeltal
Eckerö	1	2	0	1	1	1
Finström	11	10	12	5	6	8,8
Geta	1	0	1	2	3	1,4
Hammarland	5	7	8	5	6	6,2
Jomala	11	12	20	17	13	14,6
Lumparland	3	1	3	3	0	2
Saltvik	6	8	12	3	5	6,8
Sund	1	4	3	1	2	2,2
Vårdö	0	0	0	1	1	0,4
TOTALT	39	44	59	38	37	43,4

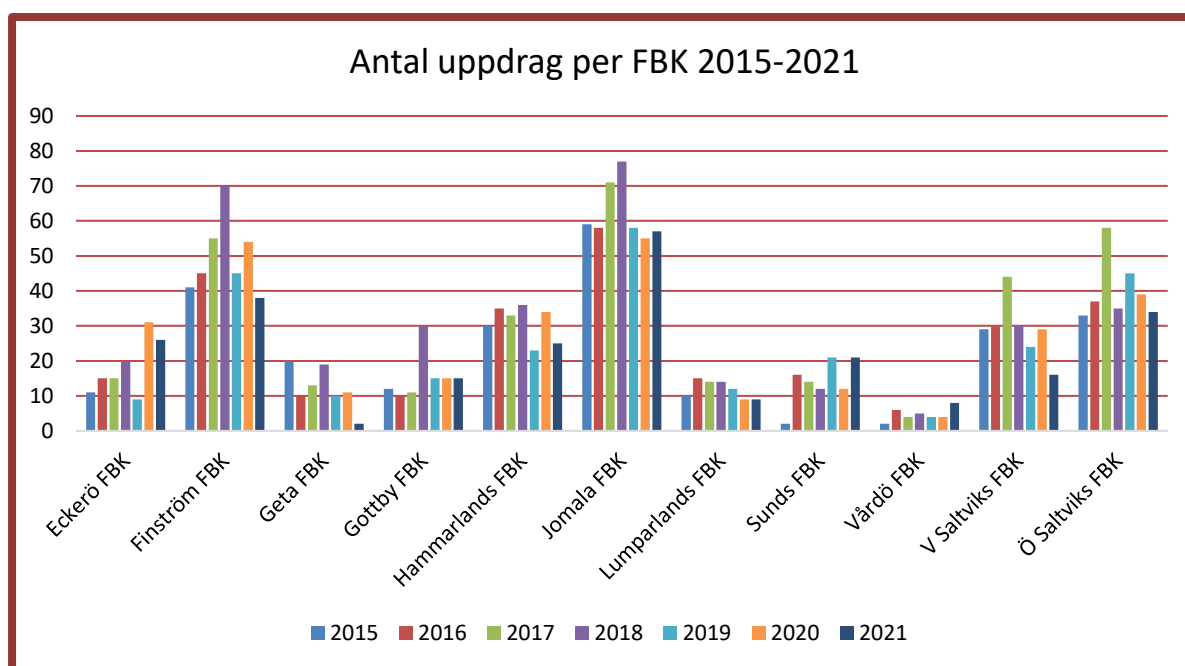
I kategorin räddningsuppdrag ingår trafikolyckor, drunkningslarm och övriga livräddningsuppdrag.

Fr.o.m. år 2020 har statistikföringen ändrats. Tidigare utgick statistiken från vad som alarmerats ut. Numera är statistiken mer detaljerad utgående från den digitala insatsrapporteringen.

8.2.4 Uppdrag och uttryckningar per avtalsbrandkår 2015–2021

Avtalskår:	2015	2016	2017	2018	2019 *)	2020	2021	Medel tal
Eckerö FBK	11	15	15	20	9	31	26	18,1
Finström FBK	41	45	55	70	45	54	38	49,7
Geta FBK	20	10	13	19	10	11	2	12,1
Gottby	12	10	11	30	15	15	15	15,4
Hammarlands FBK	30	35	33	36	23	34	25	30,9
Jomala FBK	59	58	71	77	58	55	57	62,1
Lumparlands FBK	10	15	14	14	12	9	9	11,9
Sunds FBK	2	16	14	12	21	12	21	14,0
Vårdö FBK	2	6	4	5	4	4	8	4,7
V Saltviks FBK	29	30	44	30	24	29	16	28,9
Ö Saltviks FBK	33	37	58	35	45	39	34	40,1
SUMMA:	249	277	332	348	266	293	251	288

*) Alfridastormen räknas som 1 uppdrag per dygn.

Lyfthjälp till hemvård ingår ej i siffrorna fr.o.m. år 2019

8.2.5 Detaljerad statistik för år 2021 (Hela Åland)

	BRAND byggad	BRAND mark o terräng	BRAND övrigt	BRAND totalt	Trafik olycka	Dyk-alarm	Automat-larm EJ brand	Storm skada	Kontroll uppdrag	Övrigt	Totalt 2021
Brändö	1	0	0	1	1	0	4	0	0	3	9
Eckerö	2	4		6			8	1	2	3	20
Finström	3	2	2	7	2	1	10	2	5	2	29
Föglö				0	1		3		1	6	11
Geta			1	1				1			2
Hammarland	2	3	1	6	5		4	1	1	1	18
Jomala	6	4	4	14	15		14	3	7	7	60
Kumlige		1		1			3				4
Kökar		1		1			4				5
Lemland	2	3	1	6	2		2		2	2	14
Lumparland	2			2	2			1	1	2	8
Mariehamn	14	1	5	20	12	2	75	1	19	56	185
Saltvik		6		6	7	1	6	3	3	1	27
Sottunga				0						1	1
Sund	1	1	1	3	5		6		1	3	18
Vårdö	2	3		5			1		1	2	9
Totalt	35	29	15	79	52	4	140	13	43	89	420
RÅL totalt 2021	18	23	9	50	36	2	49	12	21	21	191

8.2.7 Insatsrapporteringsprogrammet-Daedalos.

Fr.o.m. år 2019 görs insatsrapporteringen i ett databasprogram för räddningstjänst (Daedalos). Alla insatser koordinatsätts så att man t.ex. kan identifiera olycksdrabbade vägvägnings mm. Ur programmet kan man enkelt få fram bl.a. följande;

- När på dygnet insatser sker.
- Exaktare urval av olyckstyper.
- Identifiera brandalarmsanläggningar som återkommande har onödiga larm.
- Sammanställning av brand- och olycksorsak.
- Sammanställning av åtgärder.
- Etc.

8.2.8 Sammanfattning av insatsstatistiken.

Insatsstatistiken är ej koordinatsatt före år 2019, därför kan vi inte få fram uppgifter om den finns någon riskruta med högre riskklass.

På basen av befintlig statistik kan vi dock göra den bedömningen, att det inte finns någon ruta i riskklass 1 (*> 10 olyckor per år i medeltal under en 5 årsperiod*).

Däremot kan någon av befintliga rutor i riskklass 3 istället tillhöra riskklass 2 (*2-10 olyckor per år i medeltal under en 5 årsperiod*).

Ingen FBK överstiger 70 larm per år i medeltal, så det torde inte finnas anledning att överväga halvordinarie brandkår p.g.a. uppdragfrekvensen.

8.3 Sammanställning av risk och/eller skyddsvärda objekt.

8.3.1 Kriterier.

I detta kapitel sammanställs riskobjekt och skyddsvärda byggnader kommunvis. Kriterierna för att klassas som riskobjekt ur räddningstjänsthänseende är följande;

- Samhällsviktig byggnad eller verksamhet.
- Kulturbyggnad
- Verksamhet där man hanterar farliga kemikalier.
- Större hotell eller motsvarande i flera våningar (> 10 rum).
- Objekt som kräver hjälp av brandkåren för utrymning.
- Större samlingslokaler för > 150 personer.
- Byggnader med hög brandbelastning
- Stora byggnader > 2400 kvm.
- Vård- eller omsorgsverksamhet.
- Trafikcentrum
- Större arbetsplatser

Det objekt som finns med på listan skall vara prioriterade för tillsyn, olycksförebyggande arbete samt insatsplanering.

ECKERÖ

BYGGNAD / VERKSAMHET:

Allhallen
Avloppsreningsverket
Berghamn
Eckerö hotell
Eckerö kyrka
Eckerö skola
Fifax AB
Hotell Elvira
Jakt- och fiskemuseet
Post- och Tullhuset
Solgården

KRITERIE:

Större samlingslokal, sprinkleranläggning.
Kemikalier
Fartyg, trafikcentrum
Större övernattningsverksamhet i flera plan
Kulturbyggnad
Samhällsviktig byggnad
Kemikalier, stor byggnad och arbetsplats
Större övernattningsverksamhet i flera plan
Kulturbyggnad
Kulturbyggnad
Omsorg

FINSTRÖM

BYGGNAD / VERKSAMHET:

Deep Oil
Finströms kyrka
Godby högstadieskola
Hotell Stalldalen
Källbo skola
Maskrosens gruppboende
Mattssons i Godby
Optinova
Rosengård
S-Market
Tistelgränds gruppboende
Ålands Idrottscenter
Ålands skogsindustrier

KRITERIE:

Bränslelager
Kulturbyggnad
Samhällsviktig byggnad
Större övernattningsverksamhet i flera plan
Samhällsviktig byggnad
Omsorg
Större samlingslokal, hög brandbelastning, sprinkler
Samhällsviktig produktion, större arbetsplats
Omsorg
Större samlingslokal, hög brandbelastning
Omsorg
Större samlingslokal, kemikalier, vandrarhem
Hög brandbelastning, större arbetsplats

GETA

BYGGNAD / VERKSAMHET:

Geta kyrka
Geta skola
Havsvidden
Hemgården

KRITERIE:

Kulturbyggnad
Samhällsviktig byggnad
Samlingslokal, övernattning
Omsorg

HAMMARLAND

BYGGNAD / VERKSAMHET:

Hammargården
Hammarlands kyrka
Lagerhotellet
Näfsby skola
Åkersvängens gruppboende

KRITERIE:

Omsorg
Kulturbyggnad
Hög brandbelastning, stora brandceller
Samhällsviktig byggnad
Omsorg

JOMALA

BYGGNAD / VERKSAMHET:

Bergsfrysen
Bollhalla
Flygfältet
Jomala kyrka
Jomala samlingshus
Kantarellen
Kraftnät Åland kontor
Kraftnät Åland Ringsböle
Kraftnät Åland Tingsbacka
Kraftnät Åland Ytterby
Kyrkby högstadieskola
LR lager och verkstad
Medimar
Oasen
Optinova
PAF-kontor
Rönngården
S-market
Solbergsvägen
Sparhallen/Maxinge
Svinryggens deponi
Södersunda skola
Viking Line lager
Vikingahallen
Vikingaåsens skola
ÅCA
Åland Post
Ålands elandelslag
Ålands telefonandelslag
Ålands trädgårdshall
Ålands vatten
Önningeby såg

KRITERIE:

Kemikalier
Stora byggnader > 2400 kvm.
Samhällsviktig byggnad, trafikcentrum
Kulturbyggnad
Större samlingslokal
Större samlingslokal, hög brandbelastning
Samhällsviktig byggnad
Samhällsviktig byggnad, bränsle lager
Samhällsviktig byggnad, bränsle lager, sprinkler
Samhällsviktig byggnad
Samhällsviktig byggnad
Samhällsviktigbyggnad, oljelagring
Sjukvård
Omsorg
Större arbetsplats
Större arbetsplats
Omsorg
Större samlingslokal, hög brandbelastning
3 höghus med krav på höjdfordon
Större samlingslokal, hög brandbelastning, sprinkler
Kemikalier
Samhällsviktig byggnad
Hög brandbelastning, stora brandceller
Större samlingslokal
Samhällsviktig byggnad
Kemikalier, större arbetsplats
Samhällsviktig byggnad, stora brandceller, sprinkler
Samhällsviktig byggnad
Samhällsviktig byggnad
Större arbetsplats
Kemikalier, samhällsviktig byggnad
Stor brandbelastning

LUMPARLAND

BYGGNAD / VERKSAMHET:

Kapellhagen
Lumparlands kyrka
Lumparlands skola
Långnäs Hamn
Långnäs Oljedepå
Pelletsfabrik
Reningsverk

KRITERIE:

Omsorg
Kulturbyggnad
Samhällsviktig byggnad
Trafikcentrum, fartyg
Bränslelager, sprinkler
Brandbelastning
Kemikalier

SALTVIK

BYGGNAD / VERKSAMHET:

Bocknäs vatten
Colorant Cromatics
Kavelbro tvätt
Orkla
Rangsby skola
Saltviks B&B
Saltviks kyrka
Sunnanberg + serviceboende
Tjenan Vatten
Ödkarby skola

KRITERIE:

Kemikalier
Brandbelastning, större arbetsplats
Kemikalier
Kemikalier, större arbetsplats
Samhällsviktig byggnad
Större övernattningsverksamhet i flera plan
Kulturbyggnad
Omsorg
Kemikalier
Samhällsviktig byggnad

SUND

BYGGNAD / VERKSAMHET:

Sunds skola
Tallgården
Smedsbölemasten
Sunds kyrka
Kastelholms slott
Jan Karlsgården
Smakbyn

KRITERIE:

Samhällsviktig byggnad
Omsorg
Samhällsviktig byggnad
Kulturbyggnad
Kulturbyggnad
Kultur byggnad, Sprittillverkning
Större samlingslokal

VÅRDÖ

BYGGNAD / VERKSAMHET:

Vårdö skola
Strömsholmen
Vårdö kyrka

KRITERIE:

Samhällsviktig byggnad
Omsorg
Kulturbyggnad

8.3.2 Sammanfattning riskobjekt

- Inget objekt kräver en kortare aktionsberedskapstid än vad de befintliga brandstationerna medger.
- Det finns dock ett antal verksamheter som kräver tillgång till specialutrustning för kemikalieutsläpp och brand i bränslespill.

9 Dimensioneringen av den operativa beredskapen.

9.1 Metodik.

Dimensionering av den operativa beredskapen görs i följande delmoment;

1. Minimikraven på 1:a räddningsenhet (Utryckningstid, kompetens- och utrustningsnivå)
2. Behov av specialresurser och specialkompetenser
3. Behov av ledningskapacitet.
Detta beskrivs i kapitel 6.

AMBITONSNIVÅER FÖR DEN OPERATIVA BEREDSKAPEN FASTSTÄLLS I BILAGA A

9.2 Avtalsbrandkårernas dimensionering.

9.2.1 Allmänt.

På basen av riskanalysen i föregående kapitel görs slutsatsen, att det inte finns krav på att någon av räddningsområdets räddningsstyrkor behöver bestå av ordinarie personal dygnet runt.

Ingen av de befintliga avtalsbrandkårerna har en så pass hög uppdragsfrekvens, att det av den orsaken skulle vara motiverat med sk. halvordinarie organisation. Däremot har flera avtalsbrandkårer svårt att uppfylla bemanningskravet i sina släckningsavtal under dagtid vardagar. Det sistnämnda kan hanteras enligt följande;

- a) För de FBK:er som har en högre kravnivå i sina avtal än vad som krävs enligt detta kapitel, bör bemanningskraven i släckningsavtalet ändras till miniminivå.
- b) I kommuner med riskklassen 3 eller 4, kan man acceptera att fullständig brandstyrka uppnås till tillsammans med angränsande FBK. Detta är fullt möjligt, eftersom stora delar av räddningsområdet nås av minst två FBK:er inom 20 minuter.
- c) Även om man samarbetar enligt punkt b) ovan, bör minimistyrkan för respektive avtalsbrandkår vara minst tre (3) personer.

Vid årsskiftet 2021/2022 gjorde räddningsmyndigheten bedömningen, att det inte föreligger behov av någon halvordinarie brandstyrka i form av anställd personal under dagtid. Räddningsmyndigheten bör dock tillsammans med avtalsbrandkårerna följa upp situationen regelbundet, exempelvis varje kalenderår.

9.2.2 Krav på rökdykningskompetens.

Vad beträffar krav och dimensioneringen för rökdykningskapacitet, har vi utgått från systemet med riskrutor. Nyttan med rökdykningskapacitet avtar ju längre tid det tar från larm till insatsen kan påbörjas. Om tiden överskrider 20–30 minuter är nyttan med invändig rökdykarinsats nästintill obefintlig.

Behovet av rökdykningskapacitet sammanställs i nedanstående tabell.

Riskklass:	1:a enhet skall ha egen rökdykningskapacitet.	Rökdykningskapacitet kan uppnås med förstärkande enhet.	Inget krav på rökdykningskapacitet.
	NIVÅ (RÖKDYKNING) = 2	NIVÅ (RÖKDYKNING) = 1	NIVÅ (RÖKDYKNING) = 0
1 (röd)	X		
2 (gul)	X		
3 (grön)		X	
4 (ofärgad)			X

Enligt ovanstående tabell är det enbart i centrala Jomala som det finns krav på att första styrka skall ha egen rökdykarkapacitet.

Följer man inrikesministeriets dimensioneringsanvisning, ställs det inte krav på rökdykningskapacitet i Geta, Sund och Vårdö kommuner.

I övriga kommuner är det godtagbart att rökdykning kan inledas inom 20 minuter.

Det är rökdykningsförmågan som är styrande för numerär och utbildningsnivån på en avtalsbrandkår. I arbetarskyddsreglerna finns det bl.a. följande krav för att kunna utföra en invändig rökdykarinsats.

- Det skall finnas en utbildad enhetschef på platsen som kan göra riskbedömning.
- Enheten skall bestå av minst fyra (4) personer.
- Minst 2 av dessa skall vara utbildade rökdykare, som även uppfyller krav fysiska tester och regelbundna övningar.

I nedanstående tabell sammanställs miniminivån för respektive avtalsbrandkår om man enbart tar hänsyn till rökdykningskapacitet.

Avtalsbrandkår	Nivåkrav på rökdykningsförmåga	Minimistyrka (Enhetschef + manskap)
Eckerö FBK	1	1 + 2
Finströms FBK	1	1 + 2
Geta FBK	0	0 + 3
Gottby FBK	0	0 + 3
Hammarlands FBK	1	1 + 2
Jomala FBK	2	1 + 3
Lumparlands FBK	1	1 + 2
Sunds FBK	0	0 + 3
Västra Saltviks FBK	1	1 + 2
Vårdö FBK	0	0 + 3
Östra Saltviks FBK	1	1 + 2

Jomala FBK bör ha en kortare utryckningstid på max 6 minuter, eftersom det finns krav på att man skall vara på brandplatsen inom 10 minuter inom kårens primärområde. För övriga FBK:er är det acceptabelt med en utryckningstid på 10 minuter.

En subjektiv bedömning av rökdykarkapaciteten inom räddningsområdet är att miniminivån uppfylls utom arbetstid, men att det finns brister mellan 07:00 - 17:00 vardagar.

9.2.3 Alarmavdelningens storlek.

Då avtalsbrandkåren inte har personal i avlönad beredskap bör man vara tillräckligt med manskap för att få ihop minimistyrkan. Räddningsmyndigheten rekommenderar att numerären är 3-4 gånger fler än minimistyrkan.

I nedanstående tabell sammanställs en riktgivande miniminivå för respektive avtalsbrandkår.

Avtalsbrandkår	Minimiantal i alarmavd. (totalt)	Utbildningsnivå och kompetenser			
		Släckningsmannakurs & FHJ	Enhetschefskurs	Rökdykkarskurs	Godkända tester för rökdykning
Eckerö FBK	12	12	3	6	4
Finströms FBK	12-20 ¹⁾	12-20	3	6	4
Geta FBK	12	12	2	-	-
Gottby FBK	12	12	2	-	-
Hammarlands FBK	12	12	3	6	4
Jomala FBK	16-24 ²⁾	16-24	4	12	8
Lumparlands FBK	12	12	3	6	4
Sunds FBK	12	12	2	-	-
Västra Saltviks FBK	12	12	3	6	4
Vårdö FBK	12	12	2	-	-
Östra Saltviks FBK	12	12	3	6	4

Siffrorna i tabellen är framtagna enligt följande kriterier;

- ✓ Varje kår bör ha minst två (2) utbildade enhetschefer för att kunna leda och bedriva den egna övningsverksamheten.
- ✓ Kurs för släckningsman och brandkårens första hjälp eller motsvarande är grunden för att kunna räknas med i alarmavdelningens minimistyrka.
- ✓ För att kunna "garantera" minst en (1) godkänd rökdykare, så är minimiantalet fyra (4) per kår. (För övriga specialkompetenser används faktor 3).

1) Finströms FBK har två stationer och bör därför ha ett lite större numerär.

2) Jomala FBK har fler än en specialkompetens (bl.a. tung räddning) och bör av den orsaken ha ett lite större numerär.

9.2.4 Avtalsbrandkårernas fordon och utrustning.

Alla avtalsbrandkårer skall ha fordon och materiel för en effektiv första insats. I nuläget finns det ingen fastställd miniminivå på utrustning. Ett sådant dokument bör utarbetas under kommande beslutsperiod.

9.2.5 Specialresurser.

Förutom släckningsbilar har de större kommunerna anskaffat diverse specialfordon. Enligt praxis har man inte begärt ersättning av övriga kommuner som saknar dessa resurser, då det faller sig naturligt att de större kommunerna finansierar specialresurserna. På så sätt blir det ekonomiska bidraget likvärdigt per capita, sett till den totala mängden fordon och utrustning på Åland.

Kommuner som tillhandahåller specialfordon är även berättigade förhöjd landskapsandel vid nyanskaffning.

I kapitel 5 beskrivs behovet av specialutrustning i detalj.

I nedanstående tabell görs en sammanställning av specialresurser som finns på respektive brandkår på fasta Åland och Vårdö. De fordon som är berättigade till förhöjd landskapsandel är märkta med *)

Station:	Specialfordon: <i>(Utöver grundkrav)</i>	Övrig specialutrustning: <i>(Utöver grundkrav)</i>
Eckerö FBK	Tankbil Terrängbil med kran	Klippverktyg Terräng-MC Extra skogsbrandsutrustning Större Motorspruta
Finströms FBK	Tankbil *) <i>Lätt släckningsbil m. CAFS</i>	Storpump (6000 lit/min)
Geta FBK	<i>Lätt släckningsbil</i>	-
Gottby FBK	Tankbil *)	CAFS-system
Hammarlands FBK	<i>Lätt släckningsbil med högtryck</i>	-
Jomala FBK	Tung räddningsbil med kran *) Lastväxlare med dubbla tankar <i>Lätt släckningsbil med skärsläckare</i>	Klippverktyg Terräng-MC Extra skogsbrandsutrustning CAFS-system
Lemlands FBK	Tankbil *) Sjuktransportfordon	

Station:	Specialfordon: <i>(Utöver grundkrav)</i>	Övrig specialutrustning: <i>(Utöver grundkrav)</i>
Lumparlands FBK	-	Klippverktyg Terräng-MC CAFS-system
Mariehamns räddningsverk	Skylift med skärsläckare *) Vattendykarbil *) Lastväxlare <i>(Ambulanser)</i>	Kemskyddscontainer Drönare Klippverktyg
Strandnäs FBK	Rökskyddsbil	Större motorspruta + slangkärre Katastrofkärre m. sjukvårdstält
Sunds FBK	-	Terräng-MC
Västra Saltviks FBK	-	Klippverktyg
Vårdö FBK	-	-
Östra Saltviks FBK	Tankbil *)	Drönare
<i>Finnavia</i>	<i>1-2 Haveribil(ar) med skumkanon</i>	<i>Sjukvårdskärre</i>

Tillgången på specialresurser och -fordon motsvarar i stort behoven som beskrivs i kapitel 5.

Följande punkter bör dock utredas vidare;

1. Utrustningsbehov och dess placering för större skuminsatser.
2. Vilka avtalsbrandkårer som behöver ha utrustning för arbete på hög höjd.
3. Insatscontainrar för oljeskyddet.
4. Utrustningsbehov för bränder i elbilar.

9.3 Förslag till beslut om servicenivå för den operativa räddningsverksamheten

Beslut om servicenivå:

Organisation:

Kommunernas operativa räddningsverksamhet bygger fortsättningsvis på kommunala avtalsbrandkårer (FBK).

Resurs:

I bilaga A redovisas förslag för dimensionering av minimiberedskapen för befintliga avtalsbrandkårer.

Förslaget är framtaget enligt Finlands inrikes ministeriums anvisning för planering av aktionsberedskapen inom räddningsväsendet, 20/2012 för miniminivå.

Målsättningar 2022-2025:

1. Revidering av samtliga släckningsavtal mellan kommun och respektive FBK efter diskussion med respektive FBK.
2. Stödja avtalsbrandkårernas verksamhet genom regelbundna träffar mellan respektive FBK och räddningsmyndighet, utveckla styrdokument för arbetarskydd och övningsverksamhet och fortsatt god tillgång av personlig skyddsutrustning.
3. Utredda användning av skumvätska ur miljöhänseende samt eventuellt behov av utrustning för större skuminsatser.
4. Utredda placering och utrustning för arbete på hög höjd.
5. Medverka för utveckling av kem- och oljeskyddsberedskapen på Åland.
6. Utveckla beredskapen för bränder i elfordon och andra alternativa drivmedel.

10 Gemensam räddningsmyndighet -Administrativledning

10.1 Räddningslagens krav.

Då nu gällande räddningslag trädde i kraft den 1 januari år 2007 önskade lagstiftaren att man skulle slå ihop de dåvarande tre (3) räddningsområdena, Mariehamns räddningsverk, Norra respektive Södra Ålands branddistrikt till en för hela Åland gemensam administration. Skärgårdskommunerna utom Vårdö hade redan runt sekelskiftet börjat köpa sina brandchefstjänster av staden.

Ålands lagting valde att enbart ställa krav på en gemensam lednings- och administrativfunktion. De operativa räddningsstyrkorna skulle fortsättningsvis finnas kvar i de enskilda kommunerna. Detta var en annorlunda strategi i jämförelse med övriga Finland, som några år tidigare slagit ihop hela det kommunala räddningsväsendet till 23 regionala räddningsverk. Den fastländska reformen gjordes via tvångslagstiftning.

En betydande orsak till att man på Åland valde att separera administrationen och de operativa styrkorna, var en farhåga att den frivilliga brandkårsverksamheten skulle ta skada av att tvingas in i ett Åländskt räddningsverk.

Lagen har följande formulering;

8 §. Organisationen av det kommunala räddningsväsendet

Olika uppgifter inom det kommunala räddningsväsendet kan skötas av en kommun enskilt eller av flera kommuner gemensamt.

Skötseln skall organiseras utifrån vad som bäst befrämjar de i denna lag uppställda målsättningarna och så att det för varje kommun finns en brandkår med skyldighet att fullgöra uppgifter inom räddningsverksamheten i kommunen. Brandkåren kan bestå av personal i huvudsyssla, personal i bisyssla eller vara en avtalsbrandkår. För varje kommun skall det även finnas en räddningsmyndighet (kommunens räddningsmyndighet) inom vilken det skall finnas en högsta tjänsteman (räddningschef) med uppgift att utöva tillsyn över och ansvara för ledningen av det kommunala räddningsväsendet.

Inom tre år efter det att denna lag trätt i kraft skall kommunerna utarbeta en samarbetsplan som anger riktlinjerna för hur det kommunala räddningsväsendet skulle kunna administreras av en för hela landskapet gemensam kommunal räddningsmyndighet.

Om kommunerna inte utarbetat planen inom den i 3 mom. föreskrivna tiden skall landskapsregeringen utarbeta planen i samråd med kommunerna.

Det 4:de momentet upphävdes år 2017, efter två misslyckade försök av landskapsregeringen.

10.2 Historik 2006–2021.

Nedan följer en sammanställning hur arbetet med en gemensam räddningsmyndighet fortlöp fram tills idag.

10.2.1 Försök 1:

År 2007 tillsatte samtliga kommuner en arbetsgrupp, bestående av både politiker och tjänstemän, för ta fram ett förslag om en gemensam myndighet. Gruppen kom inte överens om myndighetens placering och huvudmannaskap. Inget slutförslag kunde läggas fram.

10.2.2 Försök 2:

Norra- och Södra Ålands kommuner började diskutera en sammanslagning, då den första gruppen hade misslyckats.

Detta resulterade i att Räddningsområde Ålands landskommuner (RÅL) bildades 01.01.2008, vilket innebar att branddistrikten minskade från tre till två. Samarbetet utvidgades år 2010 till att även omfatta befolkningsskyddsplaneringen. Avtalet redovisas i Bilaga B.

10.2.3 Försök 3:

Då kommunerna hade misslyckats, tillsatte landskapsregeringen år 2013 en arbetsgrupp bestående av de ledande tjänstemännen hos huvudmännen Jomala och Mariehamn samt Ålands kommunförbund. Arbetsgruppens ordförande var räddningsansvarig tjänsteman vid landskapsregeringen.

Även denna grupp misslyckades att nå ett gemensamt slutresultat. Arbetet resulterade i två förslag där Jomala och kommunförbundet ville att man skulle nyttja befintlig struktur inom RÅL. Landskapsregeringen och staden föreslog att myndigheten skulle placeras vid räddningsverket.

10.2.4 Försök 4:

Hösten 2016 påbörjade landskapsregeringen ett arbete med tvångslagstiftning i syfte att få tillstånd en gemensam räddningsmyndighet. I mars 2017 lade man fram ett lagförslag till lagtinget, där Mariehamns stad skulle bli huvudman för den gemensamma räddningsmyndigheten, ifall att kommunerna inte kom överens inom 6 månader. Lagen antogs trots högljudda protester från oppositionen i juni samma år.

Lagförslaget förföll sedan i september, eftersom det inte godkändes i Högsta domstolens granskning. Orsaken till underkännande var att det stred mot den kommunala självstyrelsen att genom tvång utse en enskild kommun som huvudman. Ett kommunalförbund hade med stor sannolikhet godkänts av lagkontrollen.

10.2.5 Försök 5:

Då tvångslagen förföll tog den gemensamma räddningsnämnden för RÅL, i oktober 2017, ett nytt initiativ till en utredning att på frivilliga basis få tillstånd en gemensam räddningsmyndighet. Vid ett stormöte i november samma år, dit samtliga kommuner var inbjudna fick huvudmännen (Jomala och Mariehamn) i uppdrag att förhandla fram ett samarbetsavtal.

Den dåvarande räddningschefen i Mariehamn föreslog att man skulle utreda möjligheten att separera räddningsverket och räddningsmyndigheten i olika avdelningar inom Mariehamns stad. Förslaget vann gehör hos övriga kommuner, men infrastruktursektorns ledning i staden ville ha en gemensam räddningschef för både räddningsverket och den gemensamma räddningsmyndigheten. Detta medförde en kortare paus i utredningsarbetet.

Vid årsskiftet 2018/2019 backade staden från sitt krav om gemensam chef med räddningsverket och ett detaljerat avtalsförslag började tas fram.

I maj 2019 samlades alla kommuner för att ta ställning till ett avtalsförslag som förhandlats fram av Mariehamn och Jomala. Samtliga närvarande kommuner förutom Eckerö omfattade förslaget i stort. Eckerö kommun hade enbart synpunkter på mandatfördelningen i räddningsnämnden.

Mariehamns stad fick i uppdrag att gå vidare i beredningen av avtalet. Mötet ville att följande punkter skulle redas ut innan avtalet skickades ut till alla kommuner.

1. Placeringen av räddningsmyndigheten.
I avtalsförslaget hade staden ensidig beslutanderätt i frågor kring räddningsmyndighetens placering. Landsbygdskommunerna var tydliga med att man inte ville ha en samlokalisering med räddningsverket. Stadens tjänstemän kunde inte ge svar på placeringsfrågan vid mötet.
2. Modell för hur budget och ekonomiuppföljning av kommunernas operativa resurser skulle hanteras.
 - a. Skulle räddningsnämnden vara en del i processen eller skulle tjänstemännen jobba direkt mot respektive kommun?
 - b. Skulle myndigheten sköta räddningsverkets ekonomi eller skulle denna handhas av räddningsverkets egen ledning?
3. Vilka tjänster som skulle föras över från staden, samt om alarmmästartjänsten skulle föras över till myndigheten eller inte..
 - a. Skulle räddningsverkets chef ingå i befälsjouren?
 - b. Skulle all personal inom myndigheten ingå i befälsjouren?
 - c. Alarmmästartjänsten var då 65% av heltid. Resterande 35% var tjänstgöring som alarmoperatör. I samband med den utredningen som landskapsregeringen gjorde (försök 3), så erbjöd man att den sistnämnda 35% skulle omvandlas till resurstid till myndigheten. Frågan var om detta erbjudande ånyo kunde bli aktuellt.

Mariehamns stad valde dock att skicka ut avtalet till kommunerna utan att beakta ovanstående frågeställningar, vilket väckte funderingar hos RÅL's representanter. Dessutom antog staden ensidigt en instruktion för den nya nämnden utan föregående diskussion med förhandlingsparten (RÅL).

I samband med stadens budgetbehandling i juni 2019, ingick det en skrivning i budgeten att räddningsverket skulle byggas om och till för att kunna inrymma den gemensamma räddningsmyndigheten. Finansieringen av om- och tillbyggnadens skulle göras med hjälp av landsbygdskommunerna. Dessa planer hade inte omnämnts tidigare i förhandlingarna om en gemensam myndighet.

Den gemensamma räddningsnämnden för RÅL blev mycket besviken på att staden inte på något sätt beaktat frågeställningarna från stormötet, fattat ensidigt beslut om instruktion samt undanlåt att nämna sina planer kring myndighetens placering. Nämnden beslöt i juni 2019 att inte förorda att kommunerna skulle anta samarbetsavtalet.

Staden sände i augusti 2019 ett förtydligande kring de ovan nämnda frågeställningarna efter den gemensamma räddningsnämndens behandling. Nämnden vidhöll dock sin tidigare ståndpunkt.

Under hösten 2019 valde majoriteten av RÅL's fullmäktigeförsamlingar att följa räddningsnämndens rekommendation och avtalet om en gemensam räddningsmyndighet förföll.

I efterdyningarna till den misslyckade sammanslagningen, meddelade staden i december 2019 att man säger upp avtalet om gemensam befälsjour.

Vid årsskiftet 2020/2021 så upphörde allt samarbete mellan det kommunala räddningsväsendets myndighetsfunktioner.

10.2.6 Nuläge/framtid (Försök 6)

P.g.a. det uppsagda befälsjourssamarbetet inrättades år 2021 en tredje befälstjänst inom räddningsområdet. Detta har bland annat inneburit att myndigheten har möjlighet att stödja den frivilliga brandkårsverksamheten i högre grad.

Idag finns inga formaliserade samverkansrutiner mellan de två räddningsmyndigheternas befälsjourer, trots eftersträvande från RÅL's sida.

Under våren 2021 gjorde landskapsregeringen en förstudie på att föra över räddningsmyndighetsuppgifterna från kommunal- till landskapsnivå.

Ett underlag för fortsatta diskussioner togs fram av polismästaren med bistånd av alarmmästaren. Deras förslag bygger på att man bildar en gemensam myndighet innefattande polisen, räddningsverket, RÅL, oljeskyddet och alarmcentralen. Även en gemensam krisledning skall ingå i den nya myndigheten.

Organisationsmodellen utgår från polisens nuvarande organisation, där polismästaren blir myndighetschef.

Enligt förslaget kommer kommunerna fortsättningsvis ansvara för sina operativa beredskapsstyrkor (avtalsbrandkårerna). Däremot undantas Mariehamn från stora delar av

sitt nuvarande åtagande, i och med att räddningsverket föreslås föras över till landskapsnivå. Även ambulansverksamheten föreslås följa med till polismyndigheten.

I landskapets budget för 2022 finns medel upptagna för att utreda möjligheten att bilda "Ålands polis och räddningsmyndighet". Utredningen skall göras tillsammans med Ålands Polismyndighet och de åländska kommunerna, då kommunala behörighetsområden berörs.

Om man utgår från förstudien är det följande frågeställningar som påverkar medlemskommunerna i RÅL;

1. Om myndighetsuppgifterna förs över till landskapsnivå medan avtalsbrandkårerna fortsätter i kommunal regi bör man hitta lösningar på hur man sköter materialanskaffningar, administration, support samt budget och ekonomihantering för kommunernas operativa räddningsväsende.
2. Om även Mariehamns räddningsverk förs över till den föreslagna myndigheten innebär detta att landskapet tar över ca. 85-90% av stadens kostnader för brand- och räddningsväsendet. Motsvarande inbesparing för landskommunerna torde endast ligga i storlekssklassen 20%.
3. Punkt 2 ovan innebär i princip en överföring av stadens räddningsväsende till landskapsnivå. En naturlig följd av detta är att man även utreder överföring av hela Ålands räddningsväsende från kommunerna till landskapet. En sådan lösning har naturligtvis en större påverkan på de lokala avtalsbrandkårerna, än att enbart föra över myndighetsfunktionen.

Överföring av kommunala ansvarsområden till landskapet har även en politisk dimension.

11 Brand och räddningsväsendets ekonomi på Åland 2015-2020

11.1.1 Nettodriftskostnad TOTALSUMMA € (inkl. avskrivningar för investeringar)

KOMMUN:	2015	2016	2017	2018	2019	2020
RÅL						
ECKERÖ	62.000	72.000	71.000	81.000	92.000	49.000
FINSTRÖM	126.000	129.000	115.000	127.000	143.000	129.000
GETA	(26.000)	(21.000)	(21.000)	44.000	71.000	53.000
HAMMARLAND	81.000	77.000	78.000	112.000	104.000	106.000
JOMALA	191.000	208.000	221.000	260.000	287.000	243.000
LUMPARLAND	42.000	46.000	50.000	53.000	70.000	74.000
SALTVIK	135.000	143.000	161.000	160.000	157.000	129.000
SUND	58.000	63.000	68.000	71.000	87.000	72.000
VÅRDÖ	39.000	34.000	30.000	33.000	33.000	30.000
SUMMA RÅL:	779.000	813.000	838.000	971.000	1.044.000	885.000
ÖVRIGA:						
BRÄNDÖ	38.000	42.000	38.000	28.000	20.000	22.000
FÖGLÖ	47.000	47.000	46.000	49.000	37.000	46.000
KUMLINGE	24.000	23.000	18.000	17.000	25.000	21.000
KÖKAR	24.000	13.000	11.000	7.000	7.000	8.000
LEMLAND	76.000	84.000	94.000	102.000	66.000	99.000
SOTTUNGA	8.000	3.000	3.000	5.000	4.000	3.000
SUMMA	217.000	212.000	210.000	208.000	159.000	199.000
ÖVRIGA:						
MARIEHAMN	1.746.000	1.902.000	2.015.000	2.113.000	2.144.000	2.359.000
TOTALT ÅLAND	2.742.000	2.927.000	3.063.000	3.299.000	3.347.000	3.443.000

Källa ÅSUB.

Anm. Getas siffror för åren 2015-2017 är exklusive avskrivningar.

11.1.2 Nettodriftskostnad € PER INVÅNARE (inkl. avskrivningar för investeringar)

KOMMUN:	2015	2016	2017	2018	2019	2020
RÅL						
ECKERÖ	66	78	75	84	97	51
FINSTRÖM	50	50	45	49	55	50
GETA	(52)	(42)	(42)	91	143	104
HAMMARLAND	52	51	50	71	66	66
JOMALA	41	44	45	52	55	45
LUMPARLAND	106	119	127	139	191	199
SALTVIK	74	77	86	86	85	71
SUND	56	63	66	76	85	71
VÅRDÖ	88	77	70	74	74	65
ÖVRIGA:						
BRÄNDÖ	81	89	84	62	45	49
FÖGLÖ	85	84	86	92	70	87
KUMLINGE	76	75	57	54	80	68
KÖKAR	96	53	47	30	30	36
LEMLAND	38	42	46	50	32	47
MARIEHAMN	152	164	173	180	184	202
SOTTUNGA	81	31	33	55	45	30
GENOMSnitt FÖR ÅLAND	95	100	104	111	112	114
GENOMSnitt FÖR LANDSKOMMUNER	57	58	59	66	66	59
GENOMSnitt FÖR LANDSBYGDSKOMMUNER	53	56	57	66	67	58
GENOMSnitt FÖR SKÄRGÅRDSKOMMUNER	84	76	71	67	61	63
GENOMSnitt FÖR FINLAND	I övriga Finland ligger denna kostnad inom intervallet 60 – 104 €					

Källa ÅSUB.

Anm. Getas siffror för åren 2015-2017 är exklusive avskrivningar.

11.1.3 Simulering av en gemensam budget för brand och räddningsväsendet.

Av föregående tabeller framgår det tydligt att det är mycket stora skillnader mellan hur mycket de olika kommunerna satsar ekonomiskt på räddningsväsendet.

I nedanstående tabell görs ett simulerat exempel om Åland skulle vara ett gemensamt räddningsverk, som finansierades solidariskt mellan kommunerna enligt fastländsk modell, där fördelningen sker enligt invånarantal.

Jämförelsen görs för år 2018 där genomsnittskostnaden var 111€ per invånare.

Jämförelse för en gemensam budget år 2018:

KOMMUN:	VERKLIGT BOKSLUT 2018 (€)	INVÅNARE PER 31.12.2018	SIMULERAD ANDEL ENL. INVÅNARANTAL (€)	DIFFERENS (+/-) (€)
RÅL				
ECKERÖ	81.000	961	106.671	+26.000
FINSTRÖM	127.000	2.588	287.268	+160.000
GETA	44.000	514	57.054	+13.000
HAMMARLAND	112.000	1.577	175.047	+63.000
JOMALA	260.000	5.032	558.552	+298.000
LUMPARLAND	53.000	382	42.402	-11.000
SALTVIK	160.000	1.858	206.238	+46.000
SUND	71.000	1.028	114.108	+43.000
VÅRDÖ	33.000	448	49.728	+17.000
SUMMA RÅL:	978.000	14.393	1.597.623	+655.000
ÖVRIGA:				
BRÄNDÖ	28.000	449	49.839	+22.000
FÖGLÖ	49.000	534	59.287	+10.000
KUMLINGE	17.000	315	34.935	+18.000
KÖKAR	7.000	236	26.196	+19.000
LEMLAND	102.000	2.033	225.663	+124.000
SOTTUNGA	5.000	91	10.101	+5.000
SUMMA ÖVRIGA:	208.000	3.658	406.038	+198.000
MARIEHAMN	2.113.000	11.743	1.303.473	-810.000
TOTALT ÅLAND	3.299.000	29.789		

11.1.4 Exempel på bemanningskostnader.

För att få en uppfattning hur mycket det frivilliga arbetet som utförs av de åländska frivilliga brandkårerna är värt har vi gjort en tabellsammanställning över kostnader för olika beredskapsgrader och bemanningsalternativ.

Siffrorna är enbart grova skattningar och kan ej tjäna som budgeteringsunderlag. I siffrorna ingår både sociala kostnader och ersättning för obekväm arbetstid.

Beredskapsgrad:	Kostnad för bemanning enligt antal personer (€)				
	1	2	3	4	5
Enbart personal i tjänst mellan 07:00-16:30 vardagar. (FBK övrig tid)	63.000	126.000	189.000	252.000	315.000
Halvordinarie dygnet runt (Avlönad beredskap)	73.000	146.000	219.000	292.000	365.000
Personal i tjänst mellan 07:00-16:30 vardagar + halvordinarie dygnet runt	114.000	228.000	342.000	456.000	570.000
Personal i tjänst dygnet runt	306.000	612.000	918.000	1.224.000	1.530.000

11.1.5 Kommentarer och sammanfattning av räddningsväsendets ekonomi.

Om man analyserar siffrorna i detta kapitel kan man notera följande;

1. Kommuner med 500 invånare (eller färre) har högre kostnader per invånare, eftersom det finns en minimnivå för vad driften av en avtalsbrandkår kostar. Gemensamt för dessa kommuner är att dessa även har lång väntetid tills att nästa räddningsstyrka anländer.
2. Åland har en högre i kostnad per capita i jämförelse med övriga Finland. För de åländska landsbygdskommunerna är dock kostnaden per capita lägre än riksgenomsnittet.
3. Om man skulle slå ihop hela det åländska räddningsväsendet till en gemensam budget, som fördelades enligt invånarantal. Så skulle staden få en budgetsänkning i storleksklassen 1.000.000 euro. Övriga kommuner skulle få utökade kostnader i motsvarande grad.

4. Skillnaden i ambitionsnivå är som tydligast i kommungränsen mellan Mariehamn och Jomala. På den ena sidan gränsen så kostade år 2020 räddningsväsendet 202€/invånare, medan motsvarande belopp på den andra sidan är 45€/invånare.
De stora ekonomiska skillnaderna i punkt 3–4 bidrar till att det varit svårt att få till ett likvärdigt samarbete mellan staden och landsbygden.
5. För medlemskommunerna inom RÅL kan man konstatera att det fördelaktigaste, både ekonomiskt och verksamhetsmässigt, är att i framtiden bygga upp bemanningen kring sina egna resurser i stället för att slå ihop de operativa resurserna till ett åländskt räddningsverk, som förslagsutkastet ligger nu.

Detta påstående motiveras enligt följande;

- a. Man kan utveckla sitt räddningsväsende i sin egen takt och efter behov.
I dagsläget finns det inget akut behov av personal i jour under kvällar, nätter och helger. Under vardagar dagtid finns det dock vissa bemanningsproblem.

T.ex.

En dagstyrka (1+2) under vardagar kostar 189.000 euro. Detta jämförs med 655.000 euro (år 2018), som är den budgetökning en sammanslagning skulle belasta RÅL's medlemskommuner.

- b. Exemplet i punkt a) medför även att det åländska räddningsväsendet, som helhet, får utökade resurser jämfört med i dag. Staden och landsbygden kan dessutom ha ett likvärdigt samarbete under de tider som landsbygden har insatspersonal i tjänst.
- c. Landsbygden får tillgång till en renodlad räddningsstyrka, som inte delas med ambulanssjukvården.

12 BILAGA A, Förslag till minimistyrkor inom RÅL.

STATION	TIDER:	MINIMISTYRKA:	UTRYCKN.-TID
RÅL	ALLA DAGAR 00:00 - 24:00	1 Befäl 	1,5 min.
Eckerö FBK	Vardagar 07:00 - 17:00	1EC + 2 Fbm 	10 min.
	Vardagar 17:00 - 07:00 & helger	1EC + 3 Fbm 	10 min.
Finström FBK	Vardagar 07:00 - 17:00	1EC + 2 Fbm 	10 min.
	Vardag 17:00 - 07:00 & helger	1EC + 3 Fbm 	10 min.
		2 Fbm 	15 min.
Geta FBK	ALLA DAGAR 00:00 - 24:00	3 Fbm 	10 min.
Gottby FBK	ALLA DAGAR 00:00 - 24:00	3 Fbm 	10 min.
H:lands FBK	Vardagar 07:00 - 17:00	1EC + 2 Fbm 	10 min.
	Vardag 17:00 - 07:00 & helger	1EC + 3 Fbm 	10 min.

= Enhetschefsutbildad (EC)

= Frivillig brandman (Fbm)

STATION	TIDER:	MINIMISTYRKA:	UTRYCKN.-TID
Jomala FBK	Vardagar 07:00 - 17:00	1EC + 3 Fbm 	6 min.
		2 Fbm 	15 min.
	Vardag 17:00 - 07:00 + helger	1EC + 3 Fbm 	6 min.
		1EC + 2 Fbm 	15 min.
Lumparlands FBK	Vardagar 07:00 - 17:00	3 Fbm 	10 min.
	Vardag 17:00 - 07:00 + helger	1EC + 2 Fbm 	10 min.
Sunds FBK	ALLA DAGAR 00:00 - 24:00	3 Fbm 	10 min.
Vårdö FBK	ALLA DAGAR 00:00 - 24:00	3 Fbm 	10 min.
Västra Saltviks FBK	ALLA DAGAR 00:00 - 24:00	1EC + 2 Fbm 	10 min.
Östra Saltviks FBK	ALLA DAGAR 00:00 - 24:00	1EC + 2 Fbm 	10 min.

= Enhetschefsutbildad (EC)

= Frivillig brandman (Fbm)

TOTAL MINIMISTRYKA FÖR RÄDDNINGSOMRÅDE ÅLANDS LANDSKOMMUNER (RÅL):

Vardagar 07:00 - 17:00	1 Befäl	
	6 EC	
	30 Fbm	
Vardag 17:00 - 07:00 + helger	1 Befäl	
	8 EC	
	34 Fbm	

13 BILAGA B, Samarbetsavtal för räddningsområde Ålands landskommuner.

AVTAL RÄDDNINGSSOMRÅDE ÅLANDS LANDSKOMMUNER

1. AVTALSPARTER

Kommunerna Eckerö, Finström, Geta, Hammarland, Jomala, Lemland, Lumparland, Saltvik, Sund och Vårdö (nedan "Avtalskommunerna").

2. BAKGRUND

Avtalskommunerna ingick, med stöd av 7 och 8 § Räddningslagen (ÅFS 106/2006), den 11 december 2007 avtal om upprätthållande av ett gemensamt räddningsområde som skall verka för landskommunerna.

Handhavandet av befolkningsskyddet i det gemensamma räddningsområdet har ombesörjts av annan huvudman än Jomala kommun. Detta arrangemang upphör den 31 mars 2010.

Avtalskommunerna har godkänt att befolkningsskyddet organiseras inom ramen för räddningsområde Ålands landskommuner. I och med att det ursprungliga samarbetet delvis ändras finns det skäl att förnya avtalet från år 2007.

3. AVTALETS SYFTE

Avtalet syftar till att avtala om ett gemensamt räddningsområde mellan Avtalskommunerna: Räddningsområde Ålands landskommuner (nedan "Räddningsområdet").

4. RÄDDNINGSSOMRÅDETS UPPGIFTER

Räddningsområdet handhar de uppgifter inom räddningsväsendet som åligger kommunerna enligt Räddningslagen ÅFS 106/2006 eller senare motsvarande lagstiftning.

Räddningsområdet har en koordinerande roll gällande beredskapsärenden och befolkningsskyddet. Räddningsområdet ansvarar för att beredskaps- och befolkningsskyddsarbetet i Avtalskommunerna utvecklas och utvärderas fortlöpande. Informationen till allmänheten och till de kommunala enheterna sköts centralt av Räddningsområdet.

Som ledare för beredskapen och befolkningsskyddet i Avtalskommunerna fungerar respektive kommuns kommundirektör.

5. HUVUDMANNASKAP

Jomala kommun är huvudman för samarbetet. Tjänstemännen skall utföra till respektive tjänst hörande samtliga åligganden i Avtalskommunerna.

6. KOSTNADSFÖRDELNING

Avlöningsutgifterna, rese-, kansli- samt övriga kostnader för upprätthållandet av Räddningsområdet fördelas mellan Avtalskommunerna på basen av kommunernas invånaravtal vid ingången av verksamhetsåret.

Huvudkommunen har rätt att uppbära förskott för kostnaderna under verksamhetsåret utgående från en preliminär kostnadsfördelning.

7. SKADEANSVAR

Om tjänsteinnehavare inom Räddningsområdet genom felaktigt förfarande åstadkommer skada för utomstående är Avtalskommunerna solidariskt ansvariga för denna skada enligt kostnadsfördelningen i punkt 6, dock med undantag för det som ansvarsförsäkringen för verksamheten ersätter.

8. DEN GEMENSAMMA RÄDDNINGSNÄMNDEN

För Räddningsområdet finns en gemensam räddningsnämnd (nedan "Nämnden").

Var Avtalskommun utser en ledamot med en personlig ersättare till Nämnden.

Nämnden utför i Avtalskommunerna sina åligganden enligt föreskriven nämndinstruktion.

Nämnden sammankommer i enlighet med vad som föreskrivs i kommunallagen och huvudmannens förvaltningsstadga.

Nämndens kostnader fördelas enligt punkt 6.

9. TJÄNSTETILLSÄTTNINGAR

Ledande tjänsteinnehavare tillsätts av huvudmannen i enlighet med dennes förvaltningsstadga, efter att Nämnden givit sitt utlåtande.

Vid val av annan personal beslutar Nämnden.

10. INSTRUKTIONER OCH TJÄNSTEBESKRIVNINGAR

Instruktioner för ledande tjänster samt tjänstebeskrivningar antas och ändras av huvudmannen i enlighet med dennes förvaltningsstadga, efter att Nämnden givit sitt utlåtande.

11. BEFOLKNINGSSKYDDSINSPEKTÖR

Avtalskommunerna ska tillse att det finns en utsedd befolkningsskyddsinspektör eller –chef i respektive kommun. Befolkningsskyddsinspektören utgör respektive Avtalskommuns lokala resurs i beredskaps- och befolkningsskyddsärenden. Befolkningsskyddsinspektören bistår räddningsområdet i dess uppgift som koordinator inom beredskaps- och befolkningsskyddsärenden. Befolkningsskyddsinspektören ska ingå som befolkningsskyddsansvarig i respektive Avtalskommuns ledningscentral.

12. UTRYMMEN

Huvudmannen är skyldig att tillhandahålla utrymmen för tjänsteinnehavarna.

13. UPPSÄGNING AV AVTAL

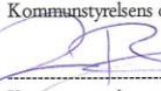
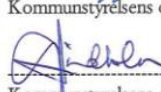
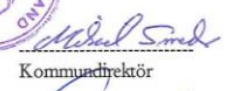
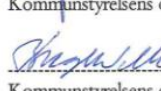
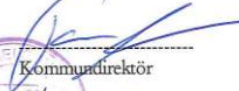
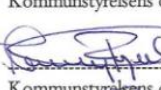
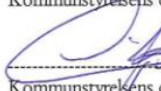
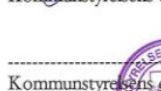
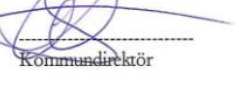
Vardera Avtalskommun äger rätt att uppsäga detta avtal att upphöra vid ingången av det kalenderår, som följer närmast efter nio månader räknat från det uppsägningen meddelats.

14. AVTALET S IKRAFTTRÄDANDE

Detta avtal träder i kraft den 1 april 2010 sedan Avtalskommunernas kommunstyrelser har godkänt avtalet med likalydande beslut och vederböriligen undertecknat detsamma.

Detta avtal ersätter Avtalskommunernas tidigare avtal gällande gemensamt räddningsområde för landskommunerna av den 11 december 2007.

Jomala den 16 augusti 2010

Eckerö kommun:	 Kommunstyrelsens ordförande	 Kommundirektör
Finströms kommun:	 Kommunstyrelsens ordförande	 Kommundirektör
Geta kommun:	 Kommunstyrelsens ordförande	 Kommundirektör
Hammarlands kommun:	 Kommunstyrelsens ordförande	 Kommundirektör
Lemlands kommun:	 Kommunstyrelsens ordförande	 Kommundirektör
Lumparlands kommun:	 Kommunstyrelsens ordförande	 Kommundirektör
Saltviks kommun:	 Kommunstyrelsens ordförande	 Kommundirektör
Sunds kommun:	 Kommunstyrelsens ordförande	 Kommundirektör
Vårdö kommun:	 Kommunstyrelsens ordförande	 Kommundirektör
Jomala kommun:	 Kommunstyrelsens ordförande	 Kommundirektör

14 BILAGA C, Operativt samarbetsavtal mellan landsbygdkommunerna på Åland.

A V T A L

OM SAMARBETE OCH BISTÅND

BETRÄFFANDE SLÄCKNING OCH RÄDDNINGSGÄR

Kommunerna Finström, Saltvik, Sund, Geta, Vårdö, Jomala, Lemland, Lumparland, Hammarland och Eckerö, vilka nedan benäms kommunerna har ingått följande avtal om samarbete och bistånd beträffande i 1 § mom 2 i landskapslagen om brand och räddningstjänsten, ÅFS 37/77, avsedda uppgifter.

§ 1

Kommunerna förbinder sig att med avtalsbrandkårernas utrustning samarbeta och bistå varandra vid släckning och räddningstjänst oberoende av inom vilken avtalskommunsområde branden eller olyckan inträffar.

§ 2

Kommunernas brandmyndigheter äger rätt att avtala om att i alarmplanerna medtaga även annan kommuns räddningstjänst.

§ 3

Det brandbefäl som först anländer till olycksplatsen leder släckning eller räddningstjänsten tills annat befäl övertar ledningen.

§ 4

Kostnaderna för det i § 1 ovan avsedda släckning och räddningstjänst betalas av den kommun inom vars område branden eller olyckan har inträffat. Dessa kostnader skall alltid betalas till respektive brandkår efter kårens avtal med den egna kommunen. Eventuella övriga kostnader regleras i enlighet med bestämmelserna härom i landskapslagen om brand- och räddningstjänsten.

§ 5

Avtalets uppsägningstid är för varje enskild kommun ett (1) år.

Detta avtal är uppgjort i elva (11) likalydande exemplar, ett för varje avtalskommun och ett landskapsstyrelsen till kännedom.